

מהדורת 'קץ טלול' ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ בראשית ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הכתר והמכוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נרדיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

קדש עצמך במותר לך
יסוד לתורה ומצוות
מילין יקירין - מילתא חדת"א

פרשת בראשית
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ג' דברים המסוגלים ביותר
לקדושה וטהרה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מכון אור ליישובים

ירושלים - נרדיה

עֵטְרַת יְשׁוּעָה | גם פֶּאֶשֶׁר רוֹאֵה כִּי אֶבְדָּה תִקְנֶנּוּ יִבְטַח בָּהּ וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו וַיִּשְׁעֵה 1

פְּתָם אוֹפִיר | יִסּוּרִים וְחֲשָׁכוֹת הַקְדָּמָה לְהֶאֱרוֹת נִפְלְאוֹת 1

דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל | בְּמִצָּב שֶׁל תְּהִי וְבָהּ גָּשְׁמִי לְפַתַּע רוּחַ אֱלֹקִים מִנְשַׁכְתָּ עַל הָאָדָם וּמוֹשִׁיעֵתוֹ 1

אוֹר הַחַיִּים | מִי שֵׁשׁ בּוֹ יֵרָאֵת שָׁמַיִם הִיא אוֹצֵר תִּקְנֹת הַלְּבָבוֹת וְדַבְּקוֹת יִתְבָּרַךְ 1

מִי הַשְּׂיִלּוּחַ | הַמְּלֶכֶת הַבוֹרֵא יִתְבָּרַךְ עַל הַמְּחַשְׁבָּה וְהַתְּאוּרוֹת - יִסוּד וְהִכְנָה לְעִבּוּדָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת 1

אוֹר הַחַיִּים | מִי שֶׁלֹּא זָכָה בַּתּוֹרָה אֵין לוֹ לְהֵנֹת מִן הָעוֹלָם 1

בָּאֵר מִשֶּׁה | קִדְּשֵׁת אוֹתוֹתֵת הַתּוֹרָה נִמְשַׁכְתָּ עַל הָאָדָם 1

בֵּית אֲבִרָהָם | בְּשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית נִמְשַׁכְתָּ עֲדוֹן הָאֵרֶת שְׂמַחַת תּוֹרָה מִכּוֹן כְּנֶגֶד ר"ה 1

דְּבָרֵי יִחְזַקְאֵל | 'שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית' - הַתְּחַלָּה חֲדָשָׁה לְאַחַר הַקְּבָלוֹת טוֹבוֹת שֶׁל הַיָּמִים נוֹרְאִים 1

פְּרִי צִדִּיק | פְּרִשֵׁת בְּרֵאשִׁית מִסְּגֻלַּת לְאוּרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ וְגֵאֲלָה 1

אוֹר יִשְׂרָאֵל | בְּשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית כְּלוּלִים כָּל שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנָה 2

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת | שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית כּוֹלֶלֶת בְּתוֹכָהּ אֵת כָּל הַשָּׁנָה 2

פְּנֵי מְנַחֵם | שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית - 'לְקִיחָה' מִחֲדָשׁ לְעִבּוּדַת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ 2

אוֹצְרוֹת גְּאוּנֵי הַדּוֹרוֹת

שְׁמֹן אֶפְרַסְמוֹן | עַל יְדֵי הַמְּצוֹת נַעֲשִׂים שְׁתֵּפִים בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית 2

שְׁמֹן הַטוֹב | זְרָחָה הַחֲמָה לְבִיל שַׁבַּת וְלֹא שִׁקְעָה עַד מוֹצָאֵי שַׁבַּת 2

בְּנֵי דוֹד | נֶעֱשֶׂה אָדָם הָרֵאשׁוֹן עַל חֲטָאוֹ הָרֵאשׁוֹן כִּינּוֹן שֶׁרַק הוּא נִצְטָוָה עֲלָיו 2

עֲשָׂרָה לְמֵאָה | מִניַעַת הַתְּפִלָּה מְעַכְּבַת הַשְּׁפָעַת הַפְּרִיָסָה וְהַזְּוִגִים 2

סֵפֶר חֲרָדִים | שְׂאִילַת מְזוֹנוֹת כָּכֵל יוֹם בְּאֻמֵּי־מִתְּחִיל מְזוֹמֵר 'תְּהִלָּה לְדוֹד' 2

רֵאשִׁית חֲכָמָה | הַמְּתַפְּלֵל עַל מְזוֹנוֹתָיו כָּכֵל יוֹם מְשִׁפִּיעִים עֲלָיו מַעֲלוֹם הָעֲלִיוֹן 2

דְּרָף ה' | יְרִידַת הַשְּׁפָעַת וְהַבְּרָכָה רַק עַל יְדֵי עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה 2

יַעֲרֹת דְּבִשׁ | יִתְפַּלֵּל כָּכֵל יוֹם עַל מְזוֹנוֹתָיו שִׁיִּהְיוּ מִמְּקוֹם טְהוֹר וְלֹא יֵאָרֶע שׁוֹם עוֹן בְּמִצְוֵי־לֵוִי 2

מַעֲשֵׂי צִדִּיקִים 2

סִפִּיר וִיהִלּוּם | הָאֵרֶת חֲסִידִית מִן הַפְּרִשָּׁה 2

זוֹהַר הַקְּדוּשָׁה | עִם פְּרוֹשׁ הַכַּתֵּר וְהַכְּבוֹד 2

אוֹצֵר פְּנִינֵי הַחֲסִידוֹת

אֲמָרֵי חַיִּים | ג' דְּבָרִים הַמְּסַגְּלִים בְּיֹתֵר לְקִדְּשָׁה וְטְהָרָה . . . . . א

חֲקֵי חַיִּים | טַעַם נִפְלָא עַל מְנַהֵג הַצִּדִּיקִים בְּאֻמֵּי־ה' מֶלֶךְ בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית אֲמָרֵי נַעַם | אֵי אֶפְשֶׁר לְזַכּוֹת לְהֶאֱרֹת טַעַם הַשַּׁבַּת וְהַמּוֹעֲדִים אֲלֵא עַל יְדֵי נְסִיעָה לְצִדִּיק . . . . . ב

אֶף פְּרֵי תְבוּאָה | הַסְּתוּפּוֹת בְּצֶל הַצִּדִּיק לְפָחוֹת פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה בְּשַׁבַּת אוֹ יוֹם טוֹב . . . . . ב

בֵּית יִשְׂרָאֵל | הוֹרְאֵת הַחוּזָה מְלוּבְלִין זִיע"א שֵׁשׁ לְבוֹא לְצִדִּיק בְּעֶקֶר שַׁבַּת קִדְּשׁ . . . . . ב

אֲמָרֵי קְדוּשׁ | יֵשׁ לְלַכֵּת לְצִדִּיק בִּימּוֹת הַחַל וְגַם בְּשַׁבַּת קִדְּשׁ . . . . . ב

גְּנִזֵי הַמֶּלֶךְ | בְּשַׁבַּת יַעֲסֹק בְּלִמּוּד קְבֵלָה כִּי הוּא יוֹם מִסְּגֻלַּת לְכַף . . . . . ב

תְּפִאֲרַת עֵינְאֵל | עֵסֶק הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּנוֹשְׂאִים גְּשָׁמִיִּים נּוֹעֵד לְזִמְנֵי הַיּוֹם שְׂמַחוּץ לְתַפְלוֹת פְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיֶה לְאָדָם רְגִילוֹת בְּדַבְּקוֹת הַתְּפִלָּה . . . . . ב

בֵּית אֲבִרָהָם | הַרְגָּשׁת קִדְּשַׁת הַשַּׁבַּת בְּתַנְאֵי שְׂמוּשְׁלִיף מִדַּעְתּוֹ כָּל הַטְּרָדוֹת וְהַדְּאָגוֹת . . . . . ג

רִזָּא דְּעוֹבְדָא | הַלְּמוּד מִשְׁבִּיתַת הַקַּב"ה בְּהַתְּקַדְּשׁ הַשַּׁבַּת שְׁבַכְנִיסַת הַשַּׁבַּת יֵשׁ לְעַצֵּר אֶפְלוֹ פֶּאֶשֶׁר מְצוּיִים בְּאֻמֵּי־עַסוּק . . . . . ג

תּוֹרָה אוֹר | 'הַזְּוִה' מִלְּשׁוֹן הַתְּהוּוֹת| עַל יְדֵי הָאֵרֶת שֶׁם הַזְּוִה לְכַדָּה הִיוּ הַבְּנֵי־אִים בְּבִטּוֹל הַמְּצִיאוֹת . . . . . ג

מַעֲגֵלֵי צִדִּק | 'וְהַשִּׁיאֲנִי' תִּקְוֹן ל'הַשִּׁיאֲנִי' אֲכִילַת הַמוֹעֲדִים תִּקְוֹן לְאֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת . . . . . ד

וַיֹּאמֶר מִשֶּׁה | הַדְּבוּק בְּאֻמַּת בְּעַמְּקֵי הַחֲכָמָה וְאֵינוֹ קָשׁוּר בְּתַאֲוֹת הָעוֹלָם - אֵינוֹ טוֹעֵה בְּנַעַם דְּרָף עִבּוּדַת ה' . . . . . ד

בֵּית יִשְׂרָאֵל | הַלְּמוּד הַגְּדוֹל מִהֶבֶל שֶׁלֹּא לְהַתְּנַאֵשׁ לְעוֹלָם מִהַהֲסִתְּרוֹת בְּעִבּוּדַת ה' . . . . . ה

פְּתוּחֵי חוֹתֵם | הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְיָה נִקְרָא 'חֵתָן הַמֶּלֶךְ' וְתַפְלָתוֹ נִשְׁמַעַת . . . . . ה

מְהֵרִי"ד מְבַעֲלָא | ב'שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית' אֶפְשֶׁר לְתַקּוֹן וּלְהַעֲלוֹת אֵת כָּל מַעֲשֵׂי יָמִים נוֹרְאִים שֶׁלֹּא הִיוּ בְּשִׁלְמוֹת . . . . . ה

דְּגַל מַחְנֵה אֶפְרַיִם | אִם הִיָּתָה הָאֻמוּנָה מְשֻׁרְשֶׁת כְּרֵאֵי לֹא הִיוּ צְרִיכִים כָּלֵל לְרַפּוּאוֹת . . . . . ה

בֵּית יַעֲקֹב | הַשְּׁרִשֵׁת הָאֻמוּנָה בַּה' - עַל יְדֵי הַצִּדִּיקִים . . . . . ו

שִׁפְתַּת אֲמַת | בַּתְּחִלַּת הָעִבּוּדָה יֵשׁ עַרְבוּב הַדַּעַת וְאֵין לְהַשְׁגִּיחַ עַל כֶּף . . . . . ו

אֲמָרֵי חַיִּים | הַבּוֹטֵחַ בַּה' אֵין שׁוֹם דְּבַר מִכָּה אוֹתוֹ . . . . . ו

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישראל למייל האישי

נושאים בפרשת בראשית

שבת בצל הצדיק

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוה"נ גי' זיע"א

ג' דברים המסגלים ביותר לקדשה וטהרה

ויברך אתם אלקים אמר להם אלקים פרו ורבו וכו' (א כח), איתא בספרי תלמידי בעל שם טוב אשר אלו ג' דברים מסגלים לקדשה וטהרה ביותר: טבילה במקנה, אמירת זהר, ולהיות קשור לצדיק אמת אשר שם שרש נשמתו.

'זמר' ר"ת זהר מקנה רבי

ולזה דרך החסידות לזמר שירות ותשבחות, כי זמ"ר נוסריקון זהר מקנה רבי, ברכה משלשת.

עקר תקון ותועלת מהצדיק כאשר מגיעים אליו לשבת קדש

יש אנשים שקוראים את עצמם בשם חסידים בנסעם אל רבם בימי החל למצן יברך אותם בעניני גשמיות, ואף כי לפעמים בבואם אל הצדיק הוא משפיע להם צמאון נפש לרוחניות, אבל הם ידעו אשר כל כמה שלא השיגו תשוקה ושלמות הנשמה, עודם עומדים במדרגה נמוכה מאד, כמאמר הזהר הקדוש על הפסוק 'לעלוקה שתי בנות הב הב' (משלי ל טו). וידוע מאמר הרב הקדוש שמעלקא וצל על הפסוק 'כל עמה נאנחים מבקשים לחם' (איכה א יא).

כרם צריכים לבוא על שבת קדש אל הצדיק למצן תקון הנפש להתלהב באהבה להשם יתברך לקים 'ובו תדבקון' (דברים יג ה).

חס ושלום להתרשל מלמוד התורה מחמת חסידות

ועוד זאת, שלא נחשב חס ושלום לצאת יד חובתנו בחסידות ונתרשל – על סמך זה – מלמוד התורה. אדרבה, אש החסידות תוקד בנו שנתפלל בדבקות ומסירת נפש להשם יתברך, להאיר עינינו בתורתו ונזכה ללמד תורה לשמה.

ואיתא במדרש על הפסוק 'כי קולך ערב ומראיך נזה' (שה"ש ב יד), 'קולך ערב' כהפלה, 'מראיך נזה' בתורה. שניהם באחד משלבים יחד.

דרך החסידות לרקד ולזמר בשבת קדש | מעלת אמירת זהר אחר טבילה במקנה כאשר מסתופף בצל רבו

ואיתא בפסיקתא, מוכא בכני יששכר (סיון א ט), אשר לשם זה נתנה

התורה בחדש סיון, יען בחדש סיון מזל תאומים שהוא אדם שיש לו פה לזכר וידיים לספק ורגלים לרקד, עין שם. והכל מודים שבשבת נתנה תורה (שבת פו:):

וזהו דרך החסידות לזמר, לספק, ולרקד, בשבת בשמחה בדבקות לקל עליון, ואם הוא בשבת קדש אצל רבו, ואומר זהר, אחר טבילה במקנה, הוא אהוב להשם יתברך, ונמשך עליו קדשה וטהרה ונגועים ללמד תורה לשמה, והתלהבות לתפלה בדבקות נפלאה, להודות ולזמר להקדוש ברוך הוא בשמחה ורקודין.

הרמז בפסוקים

ויברך מלשון הרפכה ונטיעה, ויברך אתם אלקים השם יתברך מכריז ונוטע את האדם באלקים, ומפרש, על ידי מה זוכין לזה, ויברך אתם אלקים גימטריא ביו"ם השב"ת. גם רב"י שמעון בן יוחאי הזהר.

ויאמר לה"ם גימטריא פ"ה י"ד רג"ל. פרו מספר מקנ"ה במלוי מם, קוף, ואו, הא, עם הכולל. והב"ו אותיות רב"ו, אמירת זהר בשבת אצל רבו, אחר שטבל במקנה, מסגל לשמחה, לזמר, לספק, ולרקד, בקדשה וטהרה ותזכו להמתקת הדינים ברחמים וחסדים (פרשת בראשית):

תשוקת החסידים להסתופף בצל רבותיהם בשבת כמורשת הבעל שם טוב ותלמידיו

וכן הוא תשוקת ישראל בכל דור ודור לראשיהם ומנהיגיהם הקדושים, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא, וכמו שהאירו לנו הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו הקדושים זי"ע ועל כל ישראל – שעל פיהם אנו חיים, שמתאספים חסידים ואנשי מעשה אל ראשי ומנהיגי הדור לקנות לנפשם קדשת שבת קדש ואמונת היחוד – אשר שניהם קשורים זה בזה וכו' (פרשת ואתחנן ד"ה קרב אתה).

מתאספים בשבת אצל הצדיק כדי ללמד עבורת 'קדשת השלחן' והארת הרוחניות לדברים הנשמיים

והנה עקר קדשת השלחן הוא בשבת קדש, ואמרו חז"ל (שבת פו:): הכל מודים דבשבת נתנה תורה, לכן אכילת שבת קדש מסגל לזה ביותר, ובכח קדשת שבת קדש נעשה מהכל רוחני ואור התורה מאיר גם להקמח וכו'.

ולכן מתאספים יראי ה' אצל הצדיק אמת לקבל עצות והדרכות לעבודת השם יתברך וללמד דעת לקדש השלחן, ועוסקין

בשירות ותשבחות להקדוש ברוך הוא ויוצאין במחול ורקודין לכבוד שבת קדש, ומאד גדלה מעלת עבודה זו כמבאר בספר הקדוש תורת חיים פרשת ויצא (על הפסוק וישא יעקב) (פרשת תרומה ד"ה ועשית שלחן):

תקי חיים

רבי אברהם חיים משומרי אמונים זיע"א

טעם נפלא על מנהג הצדיקים באמירת ה' מלך בסעודה שלישית

מוכא בתקוני זהר כי 'בראשית' הוא אותיות 'רא שבת, וכן ברא שית. ויובן עם נתינת הטעם שנהוג אצל הרבה צדיקים לומר הפסוק ה' מלך בעת רצוא ורעיון, ויש להבין מאיזה טעם אומרים זאת דיקא בסעודה שלישית ולא בסעודת ליל שבת או בסעודת היום.

ויתכן להמליץ, דאיתא במדרש (ב"ר ח ז) שקדם בריאת העולם נמלך הקדוש ברוך הוא בנשמות הצדיקים, ונראה שזה היה בשבת הראשונה בטרם כל יצור נברא ביום ראשון שכל בראיין דלעלא ולתתא של ימי מעשה הבריאה ביומא שבועאה זו תליין, ואז ערף הקדוש ברוך הוא שלחן ליל שבת יחד עם נשמות הצדיקים, ובתוף הסעודה נמלך עמהם על בריאת העולם.

אך הצדיקים אמרו שלא לברא מצד ראותם מה שיתנהג לאחר מכן בעולם. וגם כשהראה להם כביכול איזה נחת רוח יעלה לפניו יתברך מעריכת שלחן של ליל שבת של בני ישראל, עדין פקקו בדבר, כינו שעלולים להמשיך לתענוגים גשמיים של ברבורים ושל ודגים.

ואז הראה להם כביכול התענוג שתהיה לו בסעודת יום השבת, ובכל זאת לא צדדו בכך מחמת תענוגי אכילת החמין וכדומה. עד שנוכחו בשעשועין דמלקא של עידן רצוא ורעיון שבו האדם אינו תאב לאכל ולשתות, ואז מיד הסכימו לבריאת העולם, ופתחו ואמרו יחד ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד. ומטעם זה אנו אומרים פסוק זה דיקא בסעודה שלישית.

והנה כי כן בזמן הנעלה ונשגבה הלזו, הוא עת רצון לאדם הנלכב לקבל על עבודתו יתברך שמו ולהמליכו על כל איבריו. וזהו 'בראשית', ירא שבת, שבו ביום היתה ההספמה על ברא שית ימים את השמים ואת הארץ:

קדשתם המרמזים בשם שבת קדש, ולא על מעשי החל של הצדיק, כי אז יש מקום לטעות ולהרהר חס ושלום אמר רבם:

אמרי קדוש

רבי יצחק מאמשינוב זיע"א

יש ללכת לצדיק בימות החל וגם בשבת קדש

כשהצדיק הוא בעיר ובני העיר הולכין לקבל פניו רק בשבת קדש, דומה כאלו הולכין לט"ל ואגב אורחא רואין ומקבלין פני הצדיק, אבל אם הולכין אליו בימי החל לתת לו שלום או לקח שלום מאתו, ואחר כך בא לבואו בשבת קדש לקבל פני הצדיק הקדוש, אז אפשר להם למשך תועלת גדולה והארה יתרה:

בינת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

הוראת החוזה מלובלין זיע"א שיש לבוא לצדיק בעקר בשבת קדש

מעשה שבאו חסידים בימות החל להרבי הקדוש מלובלין זיע"א וגער בהם על שלא באו על שבת קדש.

הענין

בזה הוא, משום שאצל הצדיק רואים דברים שנגלה לעין כל קדשתם וצבדקתם לה, ויש דברים שהם נראים מעשי חול בעיני בני אדם וקדשתם טמירה ומכסה.

זוהי היתה פונת הרבי הקדוש מלובלין זיע"א, שחסידים צריכים להסתכל אף על מעשי הצדיק הנגלים לעין כל

אמרי נעם

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

אי אפשר לזכות להארת טעם השבת והמועדים אלא על ידי נסיעה לצדיק

העבדות בתורה ותפלה בימות החל יכול כל אחד גם בביתו לעשות, אבל הארת טעם שבת ורגל אי אפשר רק באסיפת ידידים יראי ה' אצל הצדיק וראש הדור:

אך פרי תבואה

רבי צבי הירש מליסקא זיע"א

הסתופפות בצל הצדיק לפחות פעם אחת בשנה בשבת או יום טוב

אבקש לכני נ"י, והם יצוו לבניהם אחריהם, שעל כל פנים פעם אחת בשנה ילכו אצל הצדיקים שבדורם ולהיות אצלם שבת או יום טוב, ואם

פרשת בראשית

שיקטרג עליו. ולפיכך צריך להתעורר בעל תשובה בכל שבת ושבת ולהוסיף תשובה על תשובה, פיון דיום קדוש הוא לאלהינו, בודאי דהתשובה מקבלת ביום זה, דעת רצון הוא:

מפרסם, משום דכיום שבת עשאו הקדוש ברוך הוא מנוחה לכל זרע ישראל, לפיכך ינוחו בו בין החיים בין המתים, זולת מי שלא היה משמר שבת בעודו בחיים אף במותו לא ימצא מנוחה.

בראשית ברא אלקים

גנזי המלך

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בשבת יעסק בלמוד קבלה כי הוא יום מסגל לכך

בראשית. ראשי תבות ביום שבת ראוי ללמד תורת אמת. לרמוז למה שכתבו המקבלים זלה"ה (פרי עץ חיים שער השבת פכ"א) כי ביום השבת בעלי תורה ראוי שילמדו בו דרך האמת מאחר שיום קדוש הוא ויש בו תוספת קדשה מסגל הוא להשיג בו דרך האמת, דמצא מין את מינו ונעור, דכרי קדשה ביום הקדוש.

ומכאן בזהר הקדוש בכמה דוכתי (ראה זוהר ח"ב קסא): דעקר ביאת האדם לזה העולם כי אם לדעת דרך האמת דהיא עקר ידיעת השם.

ולכן ביום השבת שהוא יום קדוש, צריך לעסק בתורת אמת, דקדשת היום מסייעתו להשיג ולדעת הבורא יתברך ידיעה שלמה. ובעל תשובה צריך לזהר לעסק בתורת אמת כי היא מסלה לקדשות נשמתו:

קדשת שבת הוא תקון גדול וסיעה לקבלת התשובה

בראשית ראשי תבות שבת אף תפחה רשעים ב'ו' ינוחו. לרמוז למה שאמרו רבותינו ז"ל (זוהר ח"ב לא): כי הרשעים בגיהנם נחים ביום השבת, והטעם

וכא לרמוז לבעל תשובה, כי השבת כשישמרנו כראוי הוא תקון גדול וסיעה לתשובתו, כי הלא תראה באותו עולם שהוא עולם הדין והחשבון אף הרשעים נחים בו, אם כן מסייע אף לרשעים לתת להם מנוחה, מפל שכן בעולם הזה כשאדם מתנהם על הרעה ומתחרט ושב בתשובה ומשמר שבת כראוי, בודאי שמירת שבת היא סיעה גדול לקבלת תשובתו:

תשובה מקבלת בשבת כיון שהדינים מתבטלים בה

בראשית. ראשי תבות בשבת ש'וטנים יורדים אל תהומא רבא. בא לרמוז למה שכתב בזהר הקדוש (ח"ב קלה): וידברי המקבלים ז"ל (ראה שער הכונות ענין ראש חודש), דכיום השבת רחמים גוררים וכל הדינים מתבטלים ולפיכך אש של גיהנם כבה ביום השבת, לפי שפינון שהדינים מתבטלים, גם האש שבוערת מפחם מתבטלת וכבה.

ולפיכך כיון שסטרא אחרא אין לה שליטה ביום השבת, התשובה מקבלת ביום ההוא, דאין שטן מקטרג

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום וגו' ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור (א-א)

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א תלמיד המגיד ממעזריטש זיע"א

עסק התורה שהוא בנושאים גשמיים נועד לזמני היום שמחויץ לתפלות כדי שלא תהא לאדם רגילות בדכקות התפלה

הכלל הוא שאי אפשר לאדם להיות תמיד עוסק בדבר אחד, אלא שיהא דבר הפסק ביניהם, כגון אם אדם היה מתפלל תמיד לפני השם יתברך ברוך הוא, לא היה אליו יראה כל כך, כי היה מרגל לפני השם יתברך ולא היה היראה כל כך גדולה, לכך אין ראוי אדם להתפלל יותר משלוש תפלות שתקנו אנשי כנסת הגדולה.

ועל כן הצריך הקדוש ברוך הוא לתת התורה לישראל מפני טעם זה, כי להתפלל תמיד לפניו אי אפשר כמו שכתבנו, וללכת בטל מפל שכן אי אפשר - שהוא

מביא חס ושלום לידי עברות וכדומה. על כן נתן הקדוש ברוך הוא התורה שהיא מדברת בדברים הגשמיים, למשל ראובן הלזה לשמעון וכדומה שהוא ענין אחר.

אף שהתורה מדברת בענינים גשמיים היא קדש קדשים ומביאה לידי יראה מכח קדשת האותיות

ולפי זה שמא תאמר על ידי כן יהיה נפרד מעבודתו יתברך, אל תאמר כן, אלא אדרבה שהוא קיומה של יראה, חדא מפני שאם יהיה תמיד מרגל לפני השם יתברך לא יהיה עליו כל פך יראה ועל ידי התורה נתקן. ועוד פי התורה עצמה אף על פי שהיא מדברת בדברים הגשמיים, אף על פי כן היא קדש קדשים והיא מביאה לידי היראה מכח האותיות הקדושים וכו'.

ועקר הוא פי אי אפשר לעסק תמיד בדבר אחד אלא אם כן היה הפסק דבר ביניהם, לכך הצרכה התורה להיות, כדי להפריד האדם שלא יהיה תמיד מרגל לפניו יתברך. ואף על פי שמדמה לו שכל זמן שעוסק בתורה יצא היראה מלבו ועוסק בדבר הגשמי, כגון ראובן הלזה לשמעון כף וכף שמפנה לבו לדבר אחר, אף על פי כן מביאה לידי יראה, פי האותיות הם אור גדול. ומכל שפן כשעוסק בנסתרות התורה שהם בעצמם רוחניות גדול.

באור רמז הפסוקים על פי הניל

ומזה הפרוש בראשית ברא את השמים ואת הארץ, פי תורה שבנגלה נקרא 'ארץ' מפני שהוא בגלוי, ותורה שבנסתרות נקרא 'שמים' שהוא נסתר מבני אדם, וזהו בראשית, בשביל התורה ברא שמים שהוא התורה - נסתרות, ואת הארץ זה הנגלה. **והארץ** היתה תהו ובהו, פרוש לפי מראות עינים תורה שבנגלה בו מדבר בדברים שהם חוץ ליראת השם, שמדבר בהלואה וכדומה ותהו ובהו הוא, אל תאמר כף, וכמו שנאמר ויאמר אלהים יהי אור, פרוש שאור גדול יש בה ויש בה אותיות קדושים שהם אור גדול והם מביאים לידי יראה (פרשת וירא ד"ה וירא):

ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות (כ ג)

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א הרוגשת קדשת השבת בתנאי שמשליך מדעתו כל הטורחות והדאגות **שבת** היא מתנה טובה שהקדוש ברוך הוא נותן לאדם לא לפי מעשיו

והקנתו, הגם פי צריך לעשות הקנות גדולות, אף כל זה כלום נחשב לעמת גדל קדשת השבת.

וזהו ויברך אלקים ויקדש, שנתן ברכה בשבת להרגיש הקדשה, אף זה בתנאי 'פי בו שבת מכל מלאכתו', שישליך מדעתו את כל הטורחות והדאגות הן מעניני גשמיות ואפלו מענינים רוחניים.

בשבת אין להתעצב אף מחמת חשבון הנפש

שיש כאלו, כאשר מגיע השבת ומתעלה, ועל ידי זה מפיר ורואה את כל חסרונותיו ומעשיו הפגומים ובמה עובר עליו חזיו ומתעצב בלבו, והוא מצד היצר להפילו במרה שחרה רחמנא לצלן.

על כן בשבת צריך להיות כאלו כל מלאכתך עשויה, ואפלו בענינים רוחניים צריך להתחזק, כי עכשו הוא שבת קדש, והנני יהודי כמו כל היהודים.

כי בו שבת מכל מלאכתו, ההתעמקות בשבת צריכה להיות כמו שהוא מתעמק בכל מלאכתו, דהינו בעניני פרנסה (פרשת בחוקתי עמ' קמח):

ברכת השבת היא שאף אם היו לאדם ירידות במלחמת היצר כמשך השבוע זוכה על ידי שברונו לבו לתקן הכל

ויברך אלקים את יום השביעי, הברכה היא בשבת קדש, שאפלו כשעברו ימי החל, ולא די שלא היה לו נצחונות, אלא עוד נפל ירידה אחרי ירידה, וכשפא שבת קדש לכבו שבור בקרבו על זה, זוכה על ידי זה שהשבת קדש מעלה את כל ימי החל. פי רחמנא לבא בעי, וכמו דכתיב 'לב נשבר ונדפא אלקים לא תבזה' (תהלים נא ט) (פרשת זכור עמ' פט):

רזא דעובדא

רבי אליעזר זאב מקרטשטיניף זיע"א הלמוד משכיתת הקב"ה בהתקדש השבת שבכניסת השבת יש לעצור אפלו כאשר מצויים באמצע עסוק

לפני הדלקת נר רק כמה רגעים ספורים, היה דרכו של רבנו להדליק מעלה עשן (סיגריה), וברגע אחרונה פכה אותה, ואפלו שלא שאף רק כמה שאיפות - וזהו וריו מאד להדלקת נר.

ונמזקו אמר לפעמים בשיחותיו הקדושות, שבבריאת העולם לפני בניסת השבת קדש נבראו הידועים ללא גופים, וטעמו איתא בפרו"ל כיון שנגנס השבת קדש פי בו שבת מכל מלאכתו, על כן לא נותר זמן לברא להם את הגופים ונשארו כן.

ולכאורה יפלא מאד, והלא הקדוש ברוך הוא שברא את עולמו ויודע לכוון עתים ורגעים פכיוול, יכול היה ברגע אחת מקדם, שאין תקף זמן וכו' אצל הקדוש ברוך הוא לברא להם גם גופים. **אלא** זאת פעל הקדוש ברוך הוא, כדי ללמד אותנו שזאת הוא הדרך לשבת קדש, שאפלו באמצע כל דבר ודבר, לבל יחשב - עוד רגע אחת ואגמר את עבודתי פלה, אלא להפסיק דוקא ברגע שנגנס השבת קדש מטעם שפכר שבת הוא, ולא לגמר את עבודתו מאימת שבת קדש (עמוד כג):

לא טוב היות האדם לברו אעשה לו עזר כנגדו (ב יח)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א 'הנוה' מלשון התהוות | על ידי הארת שם הנוה לכהה היו הנבראים בטול המציאות

כתוב 'פי שמש ומגן הויה אלקים' (תהלים פד יב). פרוש הנויה הוא גלוי והמשכת ההארה להיות מקור להתהוות העולמות, פי הנויה מלשון התהוות כנודע. אך אם היה הארה זו מתגלית ונמשכת להיות חיות לנבראים כמו שהיא בעצמותה לא היו הנבראים כלל על אפן שהם עתה, פי לא היה יכול להיות מציאות יש ונפרד כמו שהוא עתה מאחר שאור וחיות המהנה היה מאיר עליו בגלוי, אלא היו בבחינת בטול המציאות מכל וכל כמו שהוא קמיה יתברך דכולא פלא חשיבי.

לכן נברא שם 'אלקים' לצמצם הארת שם הנויה

ולזאת עשה השם יתברך מגן ונתקן לשם הנויה, והוא בחינת שם אלקים שמעלים ומסתיר תקף ההארה, והינו על ידי גבורות וצמצומים, ואז יכול להיות התהוות היש ונפרד. וזהו פרוש שם 'אלקים', לשון שררה, פי אין מלך בלא עם.

בחינה הניל נקראת 'שכינה'

ובחינה זו הוא הנקראת גם כן בשם 'שכינה', פי שכינה הוא מלשון 'ושכנתי בתוכם' (שמות כה ח), שעל ידי מדה זו הוא מתלבש בנבראים, מה שאין כן אם היה ההארה מתגלית כמו שהיא בעצמותה לא היו הנבראים יכולים להכיל אותה כלל וכנ"ל.

באור ענין גלות השכינה

והנה נזכר בדברי רז"ל ענין גלות השכינה, כמו שאמרו גלו לאדם שכינה

ומלת השיאני היא לשון נשואין, והינו שהטיל בה זהמא.

ולתקן זה אנו אומרים במועדים שאכילתם תקון לאכילת תורה ו'השיאנו ה' אלהינו, דאנחנו כנסת ישראל אשתו של הקדוש ברוך הוא, ואנחנו אומרים לו עשה לנו נשואין עמך שהם נשואין אמתיים של התור הגמור בקדשה ובטהרה, על ידי אכילת תענוג שאנו אוכלין במועדיך הקדושים (אות ח):

ואיכה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש ואתה תשופנו

עקב (ג טו)

ויאמר משה

רבי משה יחיאל אלימלך מלברטוב זיע"א

הדבוק באמת בעמק החכמה ואינו קשור בתאוות העולם - אינו טועה כנעם דרך עבודת ה'

הנה האדם אשר איננו קשור היטב בהשם ותברך ואינו משפיל בכחמה, אף לבו מקשר להכלי הזמן ואינו מנשא ומרום בשכלו מתאות התמודות אשר עלי תבל, לזה ידמה כי דרך התורה הוא ענין עצבות והריסה לתענוגי האדם, עד שעל ידי זה מדבק את עצמו בעצבות וסובר שהוא ענו והולך בדרך התורה, וממאס באנשים צעירי הימים אשר בטבעם שמחים וכיציא בזה.

והטעם בזה: כי על ידי שהוא קשור בלבבו בתאות ולא התקשר עצמו בעולם העליון, לזאת פיון שהוא מקים מצות ה' נופל עליו עצבות, כי הרי מחסר לנפשו תענוגי האדם כי אין לו השגה בתורה.

ולכן איש כזה על פי רב הוא קנאי ואינו דן את כל אדם לכף זכות, כי סובר שכל הוא דרך התורה: לאים ולכלי לרחם על רצון ונפש האדם. לזאת מטבע בטבעו אכזריות וביותר על האנשים צעירי הימים הנזהנים ממבנה גוים.

ובאמת טעות גדול הוא זה, והאיש הזה יכול להיות שלא נגע עוד אף בקצה העבדות הנכונה, כי אף שעושה מצות, אין זה כרצון השם ותברך.

לא כן מי שהוא מפיר חקמות ותברך, ומתבונן בחסדי השם ואינו קשור בתאוות, לזאת אינו חושש על חסרון תענוגי הגוף, כי אם יודע שהוא כלו אהבה וחסד לברואיו, לזאת אינו נעשה בעל קנאי על ידי התורה ומצותיה, ועסק תורתו הוא

ומחמת צמצום והעלם זה נעשה אור חוזר, שהוא חוזר ועולה למעלה מעלה יותר מכפי ערך כח מקור ההארה המתפשטת דשם הו"וה. והינו כמשל המראה שעל ידי הפסוי המסתיר ומונע התפשטות ההארה נעשה אור חוזר עד למרחק, וד"ל.

והוא גם כן מה שנאמר ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם (ג כא), שהוא בחינת לבוש המכסה ומעלים, ועל ידי לבוש והעלם זה נעשה אחר כך הפאת האור חוזר כנ"ל.

באור 'לא טוב היות האדם לברו' על פי הנ"ל

וזהו לא טוב היות האדם לברו, פרוש וענין היות האדם 'לברו' הינו להיות הכל המשכה בבחינת גלוי מלמעלה, שזהו סוד אדם העליון, שם מ"ה, על הפסא דמות כמראה אדם כו' (יחזקאל א כו) - שיהיה בבחינת גלוי מאליו ומעצמו למטה, שאז היה הכל בבחינת בטול כמו שהוא למעלה בבחינת יחודא עלאה דכולא כלא חשיבי כאין ואפס. וזהו היות האדם לברו, ורצה לומר שהיה הכל בבטול אליו ותברך.

באור 'אעשה לו עור כנורו'

אעשה לו עור כנורו - שיהיה עור וסיוע מבחינת 'כנורו' דקא, דהינו מבחינת הצמצום וההסתור המנגד להתפשטות ההארה כנ"ל, שמחמת זה מתהרה הגוף ונפש הבקמית שהם בחינת יש ונפרדים, ומזה דקא יהיה העור, פי מהעלם זה נעשה אחר כך אור חוזר למעלה מעלה.

וכמו שנאמר 'צחוק עשה לי אלקים' (בראשית כא ו), שעקר הצחוק והתענוג לעתיד לבא, 'ישמח ה' במעשיו' (תהלים קד לא), נמשך משם אלקים. כמו שנתבאר במקום אחר שעל ידי זה יהיה אחר כך הגלוי מבחינה שלמעלה משם הו"וה כמו שנאמר 'עד יעבר עמך הו"וה' (שמות טו טז), והוא בחינת 'אשר לא ישב אדם שם' (ראה ירמיה מט לג):

הנחש השיאני ואכל (ג יא)

מעגלי צדק

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

והשיאנו תקון להשיאני | אכילת המועדים תקון לאכילת עץ הדעת

אכילת המועדים והשבחות הם תקנה מאכילת האסור שאכלו תורה ואדם וכו', דתורה אמרה הנחש השיאני ואכל,

עמהם גלו לככל כו'. וענין גלות זה הוא כף:

בהיות כי תכלית ירידת והמשכת אור אלקותו ותברך שנמשך להתלבש בנכראים ולהחיותו על ידי צמצום דשם אלקים כנ"ל עד שיהיו מתהווים באופן שהם בחינת יש ונפרד, הוא בשביל שאחר כך יתבטל היש לאין, על דרך מה שנאמר 'וצבא השמים לך משפתחיים' (נחמיה ט ו), שכל המלאכים צבא מעלה מיכאל וגבריאל כו' עם שהם בחינת יש ודבר אבל הם בטלים אל האין.

וזהו נחת רוח לפניו ותברך - שיהיה יש ושיתבטל, ובזאת דקא הוא חפץ. ובשביל זה היה ירידת הארת אלקותו על ידי העלמים והסתרים עד שיהיה התהוות היש כנ"ל, וכדכתיב 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו'' (ישעיה מג ו).

אבל בחינת גלות השכינה, הוא כשנמשך הארת אלקותו ותברך הנקראת בשם שכינה ומתלבשת בשבעים שרים להחיותו והם יש ודבר בפני עצמו, 'לי יארי כו' (יחזקאל כט א), רק דקרו ליה אלקא דאלקיא.

אשר זהו בחינת גלות ממש, מאחר שלא נעשה בחינת בטול אחר כך מירידה זו. וזהו הפך הכונה כנ"ל, והוא סוד גלות השכינה - שהארת אלקות מקור חי העולמים נשפלת ונגלית עד תחתית המדרגות שהם מדור הקלפות והיכלות החיצונים וכנודע.

הטעם שהשכינה נקראת כלשון 'מראה'

והנה השכינה נקראת בכתוב בשם מראה, כמו שנאמר 'במראה אליו אתודע' (במדבר יב ו). והענין שהוא על דרך משל כמו המראה הגשמית שפעלתה להראות לאדם מה שמלאחזריו, והינו על ידי שהזכוכית מצפה בצפוי כסף שהוא מכסה ומסתיר על הזכוכית ומונע את הראות בלתי תוכל להתפשט עוד להלאה.

ומחמת העכוב והמניעה נעשה אור חוזר עד שתפל הראות גם לאחזריו (והוא מפת הזכוכית והצפוי) מה שלא היה יכול לראות אם לא היה צפוי זה. אף מפל מקום הינו דקא כשהיא מצפה ומכסה בכסוי דק וקלוש כמו הכסף, אבל כשהיא מכסה בכסוי עב וחסוף לא יראה בה כלום.

וכך יובן הנמשל. והוא כי הנה שם הו"וה הוא בבחינת המשכה מלמעלה למטה כנ"ל, ובחינת מלכותו ותברך שהוא הנקראת בשם אלקים הינו בחינת צמצום והסתור שבה מסתתרת ומתעלמת ההארה בלתי תתפשט ותתגלה עוד כנ"ל.

שמעו קולי. אכל עכשיו שאני עוסק בכם לשמכם, עתה נקראים נשי באמת.

וזהו נשי למך, אם כן עכשיו האזנה אמרתי, תעשו האזנה לתפילתי להקדוש ברוך הוא שתהיה קרובה לו, כי כבר נצחתי יצר הרע והרגתי אותו בשביל שהמתי עצמי על דברי תורה. וזהו כי איש הרגתי, איש שהוא יצר הרע, הרגתי, בשביל שפציתי וצערתי עצמי על דברי תורה באמת. וילד, שהוא יצר הטוב שנקרא (קהלת ד יא) 'ילד מספן', הוא לחברתי, שנתחבר עמי ומסיעני:

שבת בראשית

מהרי"ד מבעלזא

רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע

ב'שבת בראשית' אפשר לתקן ולהעלות את כל מעשי ימים נוראים שלא היו בשלמות

אחרי שעברו עלינו הימים הקדושים והנוראים האלו, והיה לפנינו מצות רבות, במחשבה ובדבור ובמעשה, ומצות עשה דאורייתא ומצות עשה דרבנן, וכשאדם נותן אל לבו שהיה אפשר לקיים אותם המצות ביותר קדשה וטהרה, וביותר השתוקקות ונגעגועים, מורא יעלה על ראשו, שחש ושלום אי אפשר לתקן עוד, אחר שפך עברו הימים הקדושים הנ"ל, אל יאמר בן ואל יתאש מלשוב, כי כעת היא השבת הראשונה משנה זו, שהוא שיך עוד לימים הקדושים הנ"ל, על כן יש בלחש שבת זה לתקן הכל על נכון:

• לשונות של אור •

אמונה

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זי"ע

אם היתה האמונה משרשת כראוי לא היו צריכים כלל לרפואות

ואם היה האמונה תקועה תמיד בלב כל בני האדם בה' והיה ה' מבטחו, בודאי לא היה צריך לרפואות או לשום דבר, רק לחסד אל, או על ידי תפלה לעורר חסד אל ותברך עליו להשיב את נפשו, או על ידי למוד תורתנו הקדושה וכו', אך מחמת חסרון אמונה ח"ו צריכין לפעמים לרפואות או לשאר דברים (ד"ה בראשית):

ובבהירות אף שיש עננים אכל אין בהם ממש ויכולין לדחות אותם.

באור הרמב"ן ברמז שמותם של קין והבל

ו**איתא** ברמב"ן, 'קין' שהיה לו קנין בכל וזה עבודה קשה, ו'הבל' היה מהביל את הכל, הבל הכלים עולם הזה, וקין סבר שאם לא יהיה הבל הוא יתקן הכל ונכשל, ומשה רבנו עליו השלום תקן זאת פדאיתא בספרים וכן הגיד כבוד קדשת אבי אדוני ז"ל (שנת תשי"ד):

ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמעו קולי נשי למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפעמי וילד לחברתי. כי שבעתים יקם קין ולמד שבעים ושבעה (ד כג-כד)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זי"ע

העוסק בתורה לשמה נקרא 'חונן המלך' ותפלתו נשמעת

ה**רמז** בזה, דהעוסק בתורה נקרא חונן מלך, לפי שלקח בתו של מלך. באמת, אינו דומה מי שעוסק בה שלא לשמה לעוסק בה לשמה, שהעוסק בה לשמה מקרי באמת וישר חונן המלך, שהרי עושה לבת המלך כל תכשיטיה ועל פיה יצא ועל פיה יבוא. לא כן מי שעוסק בה שלא לשמה, אין בו מלתא מוכחא דלקח בת המלך. אבל אמרו חכמים (סנהדרין קה:) לעולם יעסק אדם בתורה אפלו שלא לשמה, דמתוף שלא לשמה בא לשמה.

ו**הנה** פשוט הוא דאינה דומה תפלת שאינו עוסק בה לשמה לתפלת שעוסק בה לשמה, דזה שעוסק בה לשמה תפלתו קרובה להקדוש ברוך הוא, ומי שאינו עוסק בה לשמה תפלתו רחוקה מהקדוש ברוך הוא. והנה השמיעה רחוקה וההאזנה קרובה.

ו**הנה** האדם הזה שזכה לתורה שבכתב ותורה שבעל פה ומתחלה היה עוסק בה שלא לשמה ועכשיו חזר לעסוק בה לשמה, שמח בחלקו ונותן הודאה להקדוש ברוך הוא, ואומר החלוק שבין עת שהיה עוסק בה שלא לשמה לעכשיו שעוסק בה לשמה.

רמז הפסוקים על פי הנ"ל

וזהו שאומר ויאמר למך לנשיו, הוא מלך האדם הזה, שמלך בשתי תורות, לנשיו קרי בה 'על נשיו'. ומה אמר עליהן, כשהייתי עוסק בכם שלא לשמכם עדין לא נקראתן נשי, רק עדה וצלה דעלמא, ולפיכך תפילתי היתה מרחוק לפני הקדוש ברוך הוא כשמיעה שהיא רחוקה, וזהו

בשלמות ואין בעבודתו שום אחיזה להיצר הרע ומתבונן את האמת.

באור רמז הפסוק על פי הנ"ל

וזה הוא יושף על ידי בחינת ראש לשון התנשאות, הינו: זה האיש המנשא מחמדות התבל, ואתה תשופנו, תמיד בעסק עבודתו שלא יהיה פנכון וכפונה האמתית על ידי עקב שהוא דרגא הנמוכה כשלא יהיה האדם ברוממות השכל להבין ענינו ותברך, כי אם יתגשם ואז יטעה בכונת התורה הקדושה כשהיה דבוק בתבלו כנ"ל.

ו**יש** בני אדם אשר פשט להם עצב נעשים "פרומא לייט", והכל כנ"ל, כי זה בא מאפס הבנה אמיתית בענין התורה הקדושה. וקצרתי בו, לכן העמק בזה ותבין כי אפס מנהו הראתי לך בכתב, וכלו לא תראה כי אם בעיון (ארת לו):

והכל הביא גם הוא מכרכות צאנו ומחלבהן וישע ה' אל הכל ואל מנתחו (ד ה)

בית ישראל

רבי ישראל מגור זי"ע

הלמוד גדול מהכל שלא להתנאש לעולם מהסתרות בעבודת ה'

ו**הכל** הביא גם הוא – דרשו שהביא את עצמו, הרמז על עבודת השם, ולא להתנאש, אף שיש הסתרות. הם היו כנראה סמוך להחטא, וראו חשכות גדולה, והסתרות גדולות, עם כל זה הכל לא התנאש והביא 'מכרכות צאנו' לשון ככור - בכורים, וקין ויהי מקץ ימים, שהימים הראשונים נפלו לו, אף שהיה עובד ה' כפי שאין לו עצה התחיל לחגף את בנו ויהי בנה עיר ונקרא כו' כשם בנו חנוך, אבל הכל הביא את עצמו ולא התנאש.

ו**זאת** למוד גדול לבני אדם. וזה 'קול דמי אחיד' – דמו ודם וזרעותיו צועקים שתקן הכל. ולכל אדם יש הסתרות בעבודת השם, ונצרך להתגבר על זה.

רמז הפרשה אחר ימי התשובה

ו**אולי** ברמז פרשה זאת אחר ימי התשובה, וכתוב 'מחיתי קעב פשעיד ובענן חטאותיך', עננים הם חשכות המסתירים לעבודת השם, ואחר הימים הנוראים הזמן לשוב אל ה' אחר שהוסרו ההסתרות 'מחיתי קעב כו' ובענן כו'.

ו**בעת** שאדם עובד את ה' אין לו להשיג על החשכות והסתרות, וזה דאיתא בגמרא (ברכות טז.) הני ענני דצפרא לית ביה ממש, 'דצפרא' שעובד ה' באור

בית יעקב

רבי יעקב אב"ד אלכסנדר זיע"א
השקשת האמונה בה' – על ידי הצדיקים

נְעִינְנו רואות, שקמו כן מאז עד עתה
הש"ת עושה נסים לעמו ישראל
על ידי הצדיקים וכו', ועד היום נשרש
בלבבות ישראל שכאשר חלילה בא על אדם
יחיד או רבים איזה צרה, נוסעים לצדיקי
הדור, ועל ידם ותפלתם יצמיח להם ה' ישועה,
הכל כנ"ל כדי שישרש בלבכם אמונת ואהדות
ה' ב"ה ששומע לתפלת עבדיו וכו' (ד"ה
בראשית):

הסתר

שפת אמת

רבי יהודה אר"ה לייב מגור זיע"א
בתחלת העבודה יש ערכוב הדעת ואין
להשגיח על כך

וְהָאֲרִיץ היתה תהו כו' יהי אור ויבדל'
כו'. יש ללמד דרך כל עובד ה'
שלא יפל לבו עליו מרב ערכוב הדעת שיש
בהתחלת העבודה בכלל ובפרט כל דבר ודבר,
שכך צריך להיות, בתחלה תהו ובהו, אכ"כ
שמתגלה הארה אמתיות צריכין לראות
להבדילו ולהפרישו מפל תערובת דבר רע,
כמו שכתוב ויבדל' וכו' (תה"ט ד"ה המשך):

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוין'ניץ זיע"א
הבוטח בה' אין שום דבר מכה אותו

לְבַלְהִי הפות אותו כל מצאו' – מי שישנו
בפנימיות לבו שם הניה, אזי אין
שום דבר מכה אותו וכו', דבקוהו בהש"ת
הוא אצלו הכל, כמו שאמר הרב הקדוש
זושא זצ"ל שמעולם לא היה לו רע, וכן
איתא בספרים הקדושים ודרשי ה' לא
יחסרו, יען כ' טוב, כל מה שיארע להם
הכל טוב בעיניהם (ד"ה וישם ה):

עטרת ישועה

רבי יהושע מדו"קוב זיע"א
גם כאשר רואה כי אבדה תקותו יבטח
בה' ויתחנן לפניו ויושע

טוב לאדם שאל ימנע עצמו מן הרחמים,
אף אם רואה אדם בחוש כי אבדה
תקותו מן הישועה ואמרנו נושא לתחלתו,
בכל זאת ישליך על ה' יהבו, ובהו יצא
ממצר למרחק (ד"ה ולאדם):

בתם אופיר

רבי יצחק אייזיק מקומאנא זיע"א
יסורים וחשכות הקדמה להארות נפלאות

כְּמֹה פעמים אדם כצער וחשכות ועצבות
והסתרות פנים, עד כמעט שהוא אבוד
ונאכזר בעיני עצמו וכו', ואז ברגע פתאם
יבוא ארון אל היכלו, ויאיר עליו אור מפלא
בחיות אלהות, עד שנתבטל ממנו כל המדות,
ובא למעלה מן המדות בתענוג מפלא, כמו
שאמר דודי מרן הקדוש היתה תהו ובהו
והשף, וברגע ישועת ה' בהרף עין, יהי
אור ויהי אור' (הקדמה שניה):

דברי ישראל

רבי ישראל ממונד'ניץ זיע"א
כמצב של תהו ובהו נשמי לפתע רוח
אלקים מנשבת על האדם ומושיעתו

כך הוא תמיד בכל זמן וככל אדם, כשמטה
ידו של אדם חס ושלום והוא תהוה
ומשתומם על בהו שבו והריוקות והצרו, שלרש
אין כל, וחושב מאין יבוא עזרי, הנה פתאום
'רווח אלקים מרחפת', היינו רוחא דרחמין מן
קדם ה' מנשבת ונושע בכל טוב (ד"ה והארץ
היתה):

יראת שמים

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א
מי שיש בו יראת שמים היא אוצר תקות
הלככות ודבקותו יתברך

מי שיש בו יראת ה', היא אוצר לתקות
הלככות, שהוא דבקות אודו יתברך
בנפש אדם, כאמרו 'אתם הדבקים' וגו', וכל
מי שיש בו יראת שמים הוא משכן השכינה
וכו':

עבודת ה'

מי השילוח

רבי מרדכי יוסף מאי'ביצא זיע"א
המלכת הבורא יתברך על המחשבה
והתאוות – יסוד והכנה לעבודתו בשלמות

בעת שירצה האדם לילך על פי רצון
הש"ת בכדי שיהיה בריה שלמה,
אז צריך לאמץ ולחזק אלו שני היסודות,
היינו למסד השכל והמחשבה שבראש וכל
תאוות לבו להש"ת ולהמליך אותו יתברך
עליהם שלא יפעל בהם דבר זולת רצון
הש"ת:

תורה

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א
מי שלא זכה בתורה אין לו להנות מן
העולם

מי שזכה בתורה זכה בכל העולם, ומי שלא
זכה בתורה אין לו להנות מן העולם עד
מדרוך כף רגל, וזולת אם ישמש הכשר עמליה:

באר משה

רבי משה מקו'ניץ זיע"א

קדשת אותיות התורה נמשכת על האדם

וכשהאדם מישאל יושב ללמד ברהילו
ורחימו ובפנימיות כונת הלב,
נמשך עליו גדל הקדשה מעצם קדשתו ית'
השורה בתוך האותיות (ד"ה בראשית):

שבת בראשית

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

כשבת בראשית נמשכת עדין הארת שמחת
תורה | מכון כנרת ר"ה

שבת בראשית יש בו הארת חג שמחת
תורה וכו', ואדמו"ר אבי זקני בעל
יסוד העבודה ז"ל אמר כי שבת בראשית
הוא נגד ראש השנה, נח נגד יום הכפורים,
לך נגד ספוח:

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאווה זיע"א

'שבת בראשית' – התחלה חדשה לאחר
הקבלות טובות של הימים נוראים

לכן נקרא 'שבת בראשית', שמזכירין להאדם
שמה שעבר עבר, ומעתה מתחיל סדר
חדש, וישתדל את עצמו שיהיה מעתה טוב:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

פרשת בראשית מסגלת לאורו של משיח
וגאלה

כל שבת יש לו קדשה מיוחדת לאותו שבת,
והקדשה היא קדשת הפרשה שקורין
בשבת זה, וקדשת פרשת בראשית – הוא
שיזכו לאור רוחו של משיח וכו', אולי בשבת
זה נזכה להגאל מיד על ידי התעוררות
תשובה מלעילא, וכל החדש מסגל לזה
(אות ה):

אור ישׂראל

רבי ישׂראל מפאדיגורא זי"ע א
בשבת בראשית כלולים כל שבתות השנה

אבי אדוני מורי ורבי הקדוש זלה"ה
הכ"מ אמר, מפני מה נקראת שבת
זו 'שבת בראשית', הלא שבת תשובה היא
השבת הראשונה מכל שבתות השנה, רק
מפני כי בשבת הזו נכללים כל השבתות של
כל השנה:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע א
שבת בראשית כוללת בתוכה את כל
השנה

באותה בחינה שאדם מעמיד את עצמו
בשבת בראשית - כך זה נמשך כל
השנה. כשאדם מעמיד עצמו בשבת בראשית
בהתרחבות - נמשכת ההרחבה לכל השנה
בכל הענינים, הן ברוחניות והן בגשמיות וכו':

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זי"ע א
שבת בראשית - 'לקיחה' מחדש לעבודת
השם יתברך

בתחלת השנה יכול כל אחד לקח
עצמו מחדש, 'שבת בראשית',
ואפלו מי שלא היטיב דרכו בימי התשובה,
שעברו, יכול לקבל על עצמו עתה,
(שנת תשנ"ג):

אוצרות גאוני הדורות

בראשית ברא אלהים

שמון אפרסמון

רבי יעקב טננבוים זצ"ל

על ידי המצות נעשים שתפים במעשה
בראשית

יש לומר על דרך שאמרו חז"ל (שבת י.) כל
דגן שדן דין אמת לאמתו, נעשה שתף
להקב"ה במעשה בראשית. וכן אמרו עוד
(שבת קי"ט:) על דברים וענינים אחרים, אשר
בקיומם כאלו היה שתף להקב"ה בבריאה.

ועל זה רמזה התורה הקדושה שבראשית
ברא אלהים את העולם הוא לבדו
ברא, אבל בעתיד יהיו צדיקים אשר על
ידי קיום המצות יהיו שתפים בבריאה,
ורק בראשית היה השי"ת יחיד בבריאה.

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

שמון הטוב

רבי שלמה אוהב זצ"ל

זרחה החמה כליל שבת ולא שקעה עד
מוצאי שבת

צריך לתת טעם למה לא כתבה התורה
'ויהי ערב ויהי בקר יום השביעי',
כמו שכתוב בשאר הימים. והמפרשים
תרגו כל אחד לפי דרכו.

ועל דרך הפשט יתרון עם מה שאמרו
בירושלמי (ברכות פ"ח ה"ה, והובא בילקוט
(בראשית רמז י"ז) וזה לשונו: 'ברכו במאורות',
שאף על פי שנתקלו המאורות בערב
שבת, לא לקו עד מוצאי שבת, ל"ו שעות
שמשו אותה אורה, י"ב של ערב שבת,
וי"ב של ליל שבת, וי"ב של יום שבת,
כיון ששקעה במוצאי שבת מה עשה
הב"ה, זמן לו שני ימים והקישן זה בזה
ונצא האור וברך עליה, ע"כ.

הנה מבאר שלא היה שם חשך של לילה
אלא הכל אור, ואם כן איך היה יכול

לומר 'ויהי ערב', פי מיד שעבר יום הששי
כא יום השביעי מבלי שיהיה לו לילה, אלא
היום כלילה כיום יאיר, ועל כן לא כתב
כמו בשאר הימים, פי לא היה שם לילה.

ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן
העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו

בנין דוד

רבי דוד דב מייזליש זצ"ל

נענש אדם הראשון על חטאו הראשון
כיון שרק הוא נענש עליו

ונראה לפרש דהקשו אמאי נענש אדם
הראשון, הא חטא ראשון מוחלין
לו לאדם, כמבאר בראש השנה (י"א).

ונראה לי לפי דברי האגרות הטיוול מרבנו
רבי חיים ב"ר בצלאל ז"ל על
מאמר חכמינו ז"ל יומא (כ"ב:), 'שאויל באחת
ולא עלתה לו', דהינו טעמא דבכל מצות
ה' אם האדם עובר לא נתבטלה המצוה
פי אחר קומנה, לא כן שאול שעבר על
מצוה שלא נצטוה וזולתו, ע"ש.

וכמו כן יש לומר כיון דהמצוה לא
נאמרה רק לאדם הראשון ועבר
עליה, נענש אפלו בפעם הראשון. וזהו
'אשר צויתך', הינו דהצווי היה לך לבדך,
אם כן כאשר עברת נצטרך המצוה לגמרי,
לכן מגיע לך הענש.

מצוות הפרשה

מצות התפלה על הפרנסה והמזונות בכל יום

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב
השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה'

אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה
(ב ה)

רש"י: וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרַם יִצְמַח'
עדין לא צמח, ובשלישי שכתוב
ותוצא הארץ, על פתח הקרקע עמדו עד
יום ששי. 'פי לא המטיר', ומה טעם לא
המטיר, לפי שאדם אין לעבד את האדמה'
ואין מפיר בטובתם של גשמים, וכשכא
אדם יודע שהם צריך לעולם, התפלל עליהם
וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

עשרה למאה

רבי צבי הירש מוואידיסלאב זצ"ל

מניעת התפלה מעכבת השפעת הפרנסה
והזווגים

אמרו ז"ל (יבמות סד.) מפני מה אבותינו
עקרים, מפני שהקב"ה מתאנה
לתפלתן של צדיקים, ואמרו ז"ל (חולין ס:)
רבי אסי רמי, כתיב (א יב) 'ותוצא הארץ
דשא' בתלת בשבתא, וכתיב (ב ה) 'וכל
שיח השדה טרם יהיה בארץ' במעלי
דשבתא, מלמד שיצאו דשאים ועמדו על
פתח הקרקע, ולא צמחו עד שפא אדם
הראשון והתפלל עליהם וירדו גשמים,
ללמדך שהקב"ה מתאנה לתפלתן של
צדיקים.

הורו לנו חז"ל דעתם, שכאשר תראה
אדם שעל ידי תפלתו הגיע אל
טוב מה, שלא הגיע אליו טרם התפלל
עליו, אל תאמר שמתחלה לא היה רצון
השם לתת הטוב ההוא לאיש ההוא אלא
שלאחר התפלה נשתנה רצונו, חלילה לך
לחשב כן, כי לא אדם הוא להנחם.

אבל תאמר שבאמת גם קדם התפלה
היה טוב בעיני ה' לברך את האיש
ההוא עם הטוב ההוא, אולם בכונה רצויה
מנע ועכב הוא יתברך הטוב ההוא מן
האדם, כדי שיתפלל עליו וישיגהו על ידי

תפלתו, נמצא שלא נשתנה הוא יתברך על ידי התפלה, ובזה מישב הספק של מהר"י אלבו.

בני: יפה אמרת שזו היא דעת חז"ל, ובזה יתישב לך עוד ספק אחד אשר צוחו בו קמאי, והוא, למה קבעו לנו אנשי כנסת הגדולה להתפלל על פרנסה בכל ימות השנה, הרי אמרו חז"ל (ביצה טו) מזונותיו של אדם קצובות לו מראש השנה, והרי זו תפלת שוא, ובגמרא (ר"ה טז) אמרו בענין זה, כמאן מצלינן האידינא אקצירי ואמריעי, כרבי יוסי.

אולם לפי דעת חז"ל אשר מצאת יובנו הדברים, אף נקדים מה שאמרו חז"ל, ונהיאו רש"י פרשת בראשית על פסוק (א יד) 'ויאמר אלהים יהי מארת', מיום הראשון נבראו, וברביעי צוה עליהם להתלות בקריע, וכן כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון, וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו, הוא שכתוב 'את השמים' לרבות תולדותיהם, 'ואת הארץ' לרבות תולדותיהם, ע"כ.

הרי לפניך שהדשאים גם כן נבראו ביום הראשון, כמו כל מעשי בראשית, והקבעו לצמח ביום השלישי, וכשבא יום השלישי לא נתנם ה' לצמח, עד שבא אדם הראשון והתפלל עליהם וירדו גשמים, מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתו של אדם.

הנה כן הדבר הזה בראש השנה, מזונותיו של אדם קצובות על כל ימות השנה, שיהיה לאדם להם חקו דבר יום ביומו, ועם כל זאת, לפעמים באשר בא היום שיקבע בו להם חקו, השם ב"ה במקונו מונע ממנו פרנסתו, כדי שיתפלל עליו.

אבי: על פי דבריך הטובים אני מבין מה שאמרו חז"ל (פסחים קיח). 'קשים מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף', שמלבד שלילת הדמיון והיחוס אשר בין מזונות לקריעת ים סוף, הנה עוד יקשה עלי דבריהם יותר מקריעת ים סוף, שאיך שיק לומר על בורא שמים וארץ מאפס המחלט, שיהיה נמצא דבר שהוא קשה לפניו.

ולפי דבריך יובן, שהנה אמרו חז"ל (שמור"ר כא ו) על פסוק 'וישב הים לאיתנו', תנאי התנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל. ולפי זה, באשר הגיע הזמן צאת ישראל ממצרים, ורדיפת פרעה אחריהם על הים, היה ראוי שתקף ומיד יקרע הים, ויהיה קרוע ועומד וממתין עד יבואו ישראל לתוכו, פי כן היה התנאי. אבל לא כן עשה ה', אלא מקדם ויצעקו בני ישראל

אל ה', והפל על פניה אחד, שהקב"ה רצה שיתפללו.

וזה שאמרו 'קשים מזונותיו של אדם', רצה לומר מה שתראה לפעמים שיקשה על האדם שיגיע אל מזונותיו, אף על פי שמזונותיו כבר קצובות לו מראש השנה, אל תתמה על החפץ, ודע שטעמו של דבר הוא פקריעת ים סוף, שהיה תנאי בתחלת מעשי בראשית, ואפלו הכי לא נקרע עד שהתפללו, מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתו כפי"ל.

בני יפה אמרת, ומצאתי סעד לדבריך, אמרו חז"ל (סוטה ב), קשה לוונן בקריעת ים סוף, על פי מה שאמרו חז"ל (סו), ארבעים ימים קדם יצירת הנולד מכריזין בת פלוני לפלוני, ועם כל זה לפעמים יקשה על האדם שימצא וזוגו עד שיתפלל עליו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה) על פסוק (תהלים לב ו) 'על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא', זו אשה, והטעם הוא פקריעת ים סוף, כפי"ל. (דרוש א)

ספר תנאים

רבי אלעזר אבדרי זצ"ל
שאלת מזונות ככל יום באמירת מזמור
'תהלה לדוד'

בזהר פרשת בשלח ופנחס: מצוה גדולה לשאל אדם מזונו מאת השם בבקר קדם סעודת הבקר, ובערב קדם סעודת הערב. ועל זה תקנו מזמור 'תהלה לדוד' בבקר אחר העמידה, ובערב קדם אכילה, ושם מפרש הטעם. וישא עיניו למרום באומר פסוק 'עיני כל אליך ישברו' ופותח את ידך כדל שואל.

ראשית חכמה

רבי אליהו די ווידאט זצ"ל
המתפלל על מזונותיו בכל יום משפיעים
עליו מעולם העליון

מה שפרשו בזהר (ח"ב כב), שחביב אדם לשאל מזונותיו בכל יום, שפינו שהוא שואל, גורם שישפיעו המזונות מלמעלה, כדי שישפיעו לו. וכבר נודע, שהמזונות הם תלויים במזל, באמרו (מ"ק כח). בני יחיי ומזוני וכי, אלא במזלא תליין וכי. אמר, זה לשונו [וכי].

העתק תרגומו: רבי יוסי פתח, 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' (תהלים קמח, טז). מה נאמר למעלה עיני כל אליך ישברו, כל בני העולם מצפים

ונושאים עינים אל הקב"ה. לפיכך, כל בני האמונה צריכים לשאל מזונם מהקב"ה בכל יום יום, ולהתפלל תפלתם עליו. מה הטעם, מפני שכל המתפלל תפלתו אל הקב"ה על מזונו, גורם שכל יום יום יתברך על ידי אותו האילן אשר מזון לכל בו, וטעם הדבר 'ברוך ה' יום יום'.

ואף על פי שמזונו נמצא עמו, צריך לשאל אותו מלפני הקב"ה, ולהתפלל תפלה על המזון כל יום, בשביל שתמצאנה עמו ברכות כל יום יום למעלה [וכי]. והשואל מזונו בכל יום יום הוא הנקרא בן נאמן, בן שבגללו נמצאות ברכות למעלה.

ואנב מבאר מעלת השואל מזונותיו בכל יום, שהוא נקרא בן, ודרך הבן לאהב את אביו, והאהבה הינו שהוא גורם השפעת הברכות למעלה.

ועוד פרשו לקמיה (סב, ב), שעל השואלים מזונותם בכל יום מהקב"ה, נאמר (תהלים קמו, יא) 'רוצה ה' את יראיו, את המיחלים לחסדו' [וכי]. ועוד בזהר (ח"א קצט): פתח ואמר קרא אבתרה (משלי כח כ) 'איש אמונות רב ברכות' [וכי].

העתק

תרגומו: זהו האיש שאמונת הקב"ה בו, כגון רבי ייסא הנקן, שאף על פי שהיתה לו סעודת אותו היום לאכל, לא היה מכינה עד ששואל מזונו מלפני המלך הקדוש. לאחר שהתפלל תפלתו ושאל מזונו מלפני המלך, אז היה מכין את הסעודה, והיה אומר תמיד לא נכין את הסעודה עד שיתנו מבית המלך.

ויש משתבשין ואומרים, שברכת 'ברך עלינו' היא כלל שאלת המזונות, ומתמאמר הנה יש ראיה לנגדה, שהרי אמר 'לבתר דצלי צלותה ושאל מזונה', נראה שענין התפלה הוא ענין בפני עצמו, ושאלת המזונות בפני עצמו. (שער הקדושה פ"ט)

דרך ה'

רבי משה חיים לוצאטו זצ"ל
ירידת השפע והברכה רק על ידי עבודת התפלה

ענין התפלה הוא, פי הנה מן הסדרים שסדרה החכמה העליונה הוא, שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו יתברך, צריך שיתעוררו הם אליו ויתקרבו לו ויבקשו פניו, וכפי התעוררותם לו כן ימשך אליהם שפע, ואם לא יתעוררו – לא ימשך להם.

והנה האדון ב"ה חפץ ורוצה שתראה טובת ברואיך בכל זמניהם, והכין להם עבודה זו דבר יום ביומו, שעל ידה ימשך להם שפע ההצלחה והברכה כפי מה שהם צריכים לפי מצבם זה בזה העולם. (ח"ד פרק ה)

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל
יתפלל בכל יום על מזונותיו שיהיו ממקום טהור ולא יארע שום עון במאכליו

ברכת השנים, בזה יש לאדם להתפלל על מזונותיו, כי האוכל בלי תפלה תחלה על מזונותיו, ממש מזונותיו לחם מגאל, והרב החסיד איש אלהים מהרמ"ק ז"ל, החמיר שלא לתקן צרכי אכילה טרם התפלל על מזונותיו.

ולכך ראוי בתפלת שחרית על כל פנים, לשום אל לבו לה' שיטריף לו לחם חקו בהתר ולא באסור, כי אם יש נגוד אסור במזון, מטמא כל גופו ואין

בו מזון לנשמה, אבל אם המזון כל בהתר, יש בו מזון לנשמה, כי מעלה כל ניצוצות שיש במאכל, כדכתיב (דברים ח א) 'כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה'.

ולכן

יתפלל אדם מאד בכונה, שיהיה המזון מסטרא דדכיא וטהרה, ולא חס ושלום מסטרא דמסאבא, כי אם אינו מתפלל וגם יש אסור ח"ו במאכל, הן שהמזון בא מגזל, או שעצם המאכל אינו מתר על פי דיני דאורייתא, או שישב לאכל בסעודת מושב לצים ותערובות נשים ובתולות, שמהרהר בעברה והסתכלות, וכזה, זה השלחן מלא קיא צואה מבלי מקום, ואז רוח קדשה שיש בתוך המאכל מסתלק, ורוח מסאבא דאית ביה מתדבק בנפש וסורו רע בעו"ה, ועל ידי כן לרב אחר מאכל ומשתה בא אדם לידי חטא, כי אינו נזהר בקדשת אכילה ומדבק בנפשו סטרא מסאבא.

ובעונותינו הרבים בארץ טמאה רב גלגולי רשעים הם בבהמות

וצמחים, כי ארץ ישראל אין מקבלת כל כך מסאבא והארץ קאה להם, אבל בחוץ לארץ מתדבקים, ואם אין אכילתו בגדר קדשה וטהרה, אז מתדבקים בו נשמת רשעים ונעשה רשע ר"ל, כמו שכתב האר"י ז"ל (שער המצות פר' עקב) על יוחנן כהן גדול שנעשה צדוקי לבסוף שמונים שנים (ברכות כט), וכן קורה לפעמים באיש אשר הלך למישרים, ובזקנותו יוצא לתרבות רעה ר"ל, והוא שנדבק בו באכלו, נשמת אדם רשע שהיה במאכל ההוא.

ולכן

ממש תסמר שערות ראש איש הירא וחרד לדבר ה' בהגישו לאכל לחם, לבל ח"ו ילכד בזה במצודה רעה ח"ו, ואשר יאבד עולמו בזה ובכא, ושלמה צוח (משלי כג א) 'כי תשב ללחום את מושל בין תבין את אשר לפניך'.

ומה יעשה איש וינצל מזה, הוא בהתפללו לה' על מזונו שיהיה מסטרא דדכיא, וזהו באמרו 'ושבענו מטובך', וכאשר יתפלל בן בכונה שלמה, אז יפן ה' לתפלתו שלא יקרהו עון במאכל. (ח"א דרוש א)

מעשי צדיקים

וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החשך (א ד)

אחד מחשובי חסידי קארלין בעיר הקדש טבריה היה ר' אושקע, והיה מתפלל בבית הכנסת רייסין בטבריה. לימים ספר להרה"ק **רבי מרדכי חיים מסלונים** זיע"א שהוא זכה לנסע לקארלין לרבו הפרנקופוטער, הרה"ק **רבי ישראל מסטולין** זיע"א המכנה היניקא.

לפני יציאתו חזרה לדרך הארצה עד לארץ הקדש, נכנס לקבל ברכת פרדה מהרבי ולתדהמתו הוא הורה לו, "כתוב (פסחים ב.) שצריך לצאת ב'כי טוב', חפה למחר בבקר ואז יצא לדרך".

הסביר ר' אושקע לרבי שאם יתעכב כאן הלילה, הוא חושש שיאחר את הרפכת היוצאת לאודסה וממילא יאחר את האגיה המפליגה לארץ ישראל, ולא יספיק להגיע לחג הפסח לביתו. הרבי נסה שוב לשכנעו למנוע את הנסיעה בשעה זו, אך הוא התעקש, חושש פן יתעכב ולא יגיע לביתו לימי החג.

בדיעבד הסכים לו הרבי, ואף לנהו עד מעבר לשער החצר שלא כמנהגו. הוא עלה לרפכת, ובדרך עלה כמר רשע שהורה למבקר כי אין רצונו לראות לפניו יהודים,

תמהו חכריו והקשו, "כיצד היית מנהל את העולם", השיב רבי שניאור זלמן, "אלו הייתי במקומו של הקדוש ברוך הוא, הייתי מנהיג את העולם בדיק כפי שהוא עושה זאת היום". (מן המעיין)

ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור (א ג)

בנות שהותו בצל רבו בחצר הקדש במעזריטש, חש לפתע הרה"ק **רבי חיים חייקא מאמדור** זיע"א כי אור גדול ונפלא מציף אותו, וכי עיניו צופות נכוחה מקצה העולם ועד קצהו.

מאחר ועל כל דבר התחדשות שהבחין בעצמו, נוהג היה רבי חיים חייקא להסתגף ולהתענות מתוך חשש וחרדה שפא נובע הדבר מעצת היצר הרע, אף עתה, הואיל והחל צופה מסוף העולם ועד סופו, פתח מיד בתענית חמורה.

לאחר ימים אחדים נכנס רבי חיים חייקא אל רבו המגיד, הרה"ק **רבי דב בער ממעזריטש** זיע"א, להנעץ בו כדת מה לעשות עם האור העצום. אף דרך על מפתן חדרו של הרבי, נתחייב המגיד ושאל בתמיהה, גם כאשר זוכים לעינים מאירות צריכים להתענות, אתמהה". (מאורי אש)

בליל שבת קדש פרשת 'בראשית', בעת שהתכונן הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א לעשות קדוש וכבר מזגו את היין, נתעמק במחשבתו הקדושה ונשאר עומד זמן רב כארבע שעות, עד שהנרות התחילו לכבות, אחר הקיץ מדבקותו, וקדש על היין.

אחר הסביר את פשר העכוב במשל, אדם הנוסע ליריד לסחר ולקנות סחורה, אין לו זמן לחשב מה הרווח בסוף הכל, כי טרוד הוא במסחרו. רק כשנוסע חזרה ועוצר באכסניא הראשונה, מתפנה לערף את חשבונו.

כמו כן הוא בשבת בראשית, בכל הימים טובים אין זמן לחשבונות, רק בשבת בראשית שהיא ה'תחנה' הראשונה, עושים חשבון מה הרווח בכל חדש תשרי. (נועם טיח - סאלקא)

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א א)
ישבו תלמידיו הגדולים של הרה"ק **רבי דב בער ממעזריטש** זיע"א, המגיד ממעזריטש ושוחחו על ענינים העומדים ברומו של עולם. אמר הרה"ק **רבי שניאור זלמן מליאדי** זיע"א **בעל התניא**, "אלו הייתי במקומו של הקב"ה, הייתי מנהל את העולם".

נוֹרָא וְצוֹקָה, "רַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ הֵן הֵן, אֲנִי מִסְכִּימָה לְכָל אֲשֶׁר רַבְּנּוּ מְצִוָּה אוֹתִי", וְכֹן עֲשִׂתָּהּ. (נפלאות התפארת שלמה)

וַיִּקְרָא ה' אֱלֹקִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה (ג ט)

מדי שבת נוהג היה הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א לקרא בתורה בבית מדרשו, הצדיקים בעלי מדרגה שבאו להסתופף בצל קדושתו, היו מעינים ומתבוננים בכל תבה ותבה שיצא מפיו הקדוש, כל אחד לפי דרכו היה מפרש את הקריאה לפי הבנתו.

בשבת קדש פרשת בראשית, קרא הדברי חיים את הפסוק 'ויקרא ה' אל האדם ויאמר לו איכה, ואמר 'איכה, האלף בצירי והכף בקמץ, רמז לו אחד המקרבים, כמדומה שהיה זה חתנו הרה"צ ר' יצחק טוביה זצ"ל, לתקן הקריאה.

הרבי חזר וקרא אי כה, אלף בצירי והכף בחולם, חזרו ורמזו על הקריאה, ואז בפעם השלישית אמר איכה כמו שנקוד בחמש. אחר אמרו זקני החסידים כי בשלש שונגי הקריאה, רמז הרבי כמה ענינים נשגבים מדרשות חז"ל וסתרי תורה. (מוטיען טל ישראל)

וישמעו את מול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו וגו', ויאמר לו איכה, ויאמר וגו' ואיך אי עירם אנכי ואחבא, ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה (ג ה - יא)

ספר הרה"ק רבי **ישרל מרוזין** זיע"א מעשה, אודות יהודי חסיד וירא חטא שחי ברוסיה בעת ממלכת הצאר הרשע ימ"ש. פידוע, לקה הצאר הרוסי במחלת הרדפה, בכל רגע חש שרודפים אחריו לרצחו נפש.

בגדל פחדו העמיד שומרים בכל מקום שהגיע בדרכו, שישגיחו לכל רוחותיהם לבל יהיו חלילה רוצח להתקרב אליו, רק לאחר שנפנו הללו בידיהם למרחוק לאמר, 'הכל פשוטה', העז הצאר להתקרב עם מרפבתו ההדורה אל המקום.

באחת הפעמים הטל על החסיד לשמש כשומר על הדרך, משנוכח לראות שבושש הצאר מלבוא, מה גם שלא הצליח להחזיק מעמד בשמש הלוחטת סביבו, החליט לסור רגע אל הנהר הסמוך ולטבל במים הקרירים, לאזר כח להמשיך השמירה.

ברגע שעמד ערם בתוך הנהר, קלטו אזניו את קול שקשוק גלגלי המרכבה

הפלה, והודיעה נחרצות כי אין רצונה בשום אופן שבתה תנשא לחתן זה.

האיט בכה לפני הרבי, עד שנענה לו ובקש שאם הפלה תבוא לפניו, היא באה לפניו עם הרבנית, ועמדו לפניו אצל הפתח, מאחר וכידוע לא הניח לאשה להכנס לחדרו, ושאלה לפשר הדבר.

השיבה האשה, "רבי קדוש, מה אעשה שלא מצא חן בעיני שהחתן הזה יהיה ראוי לשא את בתי הנחמדה", אמר לה הרבי "שמעי נא את המעשה שאספר לך, בהיותי בחור קטן, שדף אותי אבי עם רבי יוסף מקרזילוב הסמוכה לוולאשצ'אוו.

המתנת בשום אופן לא הסכימה לקבע את זמן החתונה באמרה כי בחור זה אינו ראוי לבתה, גם אחר שעברו ימים וחדשים בהשתדלות לרצותה, הוסיפה לעמד בסרוכה, אחר שהפצירו בה אנשים רבים, קפצה ואמרה כי היא מעדיפה לא לחיות, העקר לא להגיע ליום שבו תראה את בתה הולכת לחפה עם בחור זה.

עבר זמן ועת, ואחר הרבה השתדלות והפצרות התרצתה לעשות הנשואין, קבעו זמן והכינו מאכלים ומגדנות ומיני מזונות ונדונגיה. נסענו מוולאשצ'אוו לחתונה, וכאשר באנו סמוך קרזילוב, עמדנו עם העגלות בפרוודור העיר להמתין לבאים לקראת החתן כנהוג, אך איש לא הגיע, עמדנו עד בוש עד אשר גמרנו בדעתנו כי אם לא באו לקראתנו, נסע הלאה.

באנו אל העיר וראינו כי דומיה ותאניה שוררת בכל העיר, כלם הולכים כפופי ראש קודר ושחוח, שאלנו את בני העיר מה זאת, ושמענו כי אכל גדול ליהודים, המחתנת שהיום מחתנת את בתה, התעלפה ונחלשה מבלי דפק פתאום ואין עזר ותרופה, כל הרופאים אמרו נואש, עד כי שמענו קול זעק ושבר כי כבר נפטרה.

לשמועה הנוצרה הזאת שאלנו על פי דין תורה מה לעשות, ויצא פסק הלכה כי מעבירין את המת מלפני הכלה, אני הלכתי לחפה עם בתה היא הרבנית העומדת כאן, ואמה באמת לא זכתה לראות שבתה תלך עם החתן הזה לחפה.

רואים הנכם איזו שטות היתה לאשה הזאת, על כן תהיו פקחת ולא שוטה, תעשו חפה לבת עם החתן, ולא להיות חכמה כמו אותה אשה. כאשר שמעה זאת האשה גבהלה ונרעדה בפחד

על כן שכל היהודים הנמצאים בקרון זה יעברו לקרון האחרון, שהוא קרון זול ופשוט.

בלית ברה לקח ר' אושקע את מטלטליו ועבר לקרון האחרון, כעבר זמן קצר התנגשה הרקבת ברקבת אחרת, הקרונות הראשונים נהרסו כליל והיושבים בהם נהרגו, וכמוכן גם הכמר ביניהם.

החסידי שנשלח לקרון האחרון, קבל מההדף מכה בראשו ונפצע קשה, ושכב זמן רב בבית חולים. אז הבין מדוע בקש הרבי שלא יסע ברקבת זו, ובלית ברה הציל את חייו בדרך נס על ידי הכמר שגרשו לקרון האחרון. לימים אף הראה לרבי מרדכי חיים את הסימן שנשאר בראשו, מהמכה שקבל. (וביון עו)

וכל טיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עטב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה (ב ה)

לפני הרה"ק רבי **מרדכי מנעשכיז** זיע"א נכנס אדם, הרבי שאלו מהיכן הוא, והלה ענה שהוא מארץ ליטא, אמר לו רבי מרדכי שאין עסקו באנשים שאינם מאנשיו, והיהודי אמר לו שהוא מחסידי קוגריין. נענה לו רבי מרדכי ושאלו לחפצו, הוא אמר שהוא נצרך פעת לשלג, והרבי הבטיחו.

אחר שאל רבי מרדכי, "ומי חברך שבא יחד אתך" והוא אמר לרבי שזה שכנו שגם הוא נצרך לשלג, אבל מאחר והוא מתנגד לחסידים, אינו רוצה להכנס אל הרבי בחשבו שאם ירד אצלו, ממילא ירד גם על חלקו שהוא בשכנותו. נענה הרבי ואמר, "ככה".

ואכן ירד שלג רק על חלקתו, ואלו חלקת חברו שכנו היתה נקייה משלג. אותה עת חזרו ילדים מהחדר ופתאום התחיל לרדת שלג, נענה אחד הילדים ואמר, "הרי אין עכשו עת שלגים, בודאי קבל כבר הרבי כסף מאחד להוריד לו שלג".

הרגיש זאת הרבי מנעשכיז ברוח קדשו ואמר לגבאי, "הא לך כסף וקנה נעלים חדשות לתינוקות אלו, שלא ימסו את השלג שלי". (סיפורי הרמ"ה מסלונים)

על כן יעבד איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבטור אחד (ב נד)

לפני הרה"ק **התפארת שלמה** זיע"א נכנס חסיד והזכיר צרתו, הוא עשה שדוף לבנו, אולם לפתע התחרטה המחתנת אם

שיש צדיק אחד שהוא דבוק תמיד בהבורא עולם בלי הפסק רגע.

ענהו הרבי מסאנוראן כמסתפק, "וכי זה יוכל להיות", אמר לו הרבי מרוזין, "הלא זה היה זקני הרה"ק רבי אברהם, המלאך הקדוש זיע"א", השיב הרבי מסאנוראן, "באמת לא האריך ימים בעולם".

אחר אמר הרבי מרוזין שגם אביו רבי שלום שכנא מפראהביטש זיע"א היה בדבקות בלי הפסקה, אף גם אודותיו אמר הרבי מסאנוראן שלא האריך ימים על ידי זה.

ענהו הרבי מרוזין בתמיהה, "מה השיכות של אריכות ימים, הכי באים לעולם כדי להתביש כן, הלא באים לעולם הזה רק עבור לעשות ולהשלים מה ששירי לטובת נשמתו, כשמשלימים את העבודה, ישונו ילכו למו, למקור מחצבתם". (דברי זוד)

ויתהלך חנוף את האלקים ואיננו כי לקח אתו אלקים (ה בד)

אחר שנסתלק הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א בדמי ימיו, ספד עליו אחינו תלמידו, וממלא מקומו, הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א הי"ד לפני החסידים.

רש"י הקדוש מפרש על הפסוק ויתהלך חנוף את האלקים ואיננו כי לקח אתו אלקים, 'צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא וסלקו והמיתו קדם זמנו'. הסביר רבי שלמה בכונת רש"י הקדוש, כי קל היה לחנוף לשוב ולהחזיר בתשובה את הרשעים.

במדבר זו עמד רבי אהרן, אם היה מאריך ימים ושנים, היה עולה בידו לבטל את כל ההתנגדיות לדרך החסידות ולהחזיר בתשובה את הרשעים עד כדי שהיה מבטל את הבחירה, על כן נאסף לבית עולמו בגיל צעיר.

הוסיפו צדיקים כי לאחר שרבי שלמה מקארלין פרש את פרושו זה, יצא חנוף לקבל את פני רש"י הקדוש במתיבתא של מעלה, שכן עד אז הרגיש השפלה כבכול מפרושו של רש"י אודותיו, ורש"י הקדוש אמר כי זו אכן היתה פונתו.

בידוע התבטא הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, כי בימי חייו הקצרים כבר זכה רבי אהרן הגדול להעמיד שמונים אלה בעלי תשובה. (מאורי אש)

ויהי הכל רעה צאן וסוּן היה עבד אדמה (ד ב)
באיטון לילה נסע הרה"ק רבי זוד מלעלוב זיע"א עם תלמידו הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א, והגיעו באפלה מחלטת לעיר אלקוש, רק במאפיה של ר' בעריש היה אור, הלכו לשם, ומצאוהו שוקד במלאכתו ליד התנור.

חלטה דעתו של ר' בעריש על שראוהו בכך, אמר לו רבי זוד, "הלואי ואף אני הייתי עוסק לפונסתי מיגיע כפי, הלא אתה מספק פירות לחם לרעבים, החיט תופר בגדים להגן על בני אדם מן הקור, והסנדלר מתקן להם מנעלים.

היש ערף לשכרם, אלא מאי, נוטלים הם גם שכר טרחתם, בודאי, הלא חייבים הם להתפרנס כדי להמשיך בעשיית החסד, אבל אין זה העקר, כל יהודי בפנימיות לבבו יודע ומכיר שהעקר הוא החסד שבמלאכתו". (שולשלת בוסטון ע"פ גדולת הצדיקים)

כי תעבד את האדמה לא תסוף תת כחה לך (ד יב)
בחצר יהודי מעשירי בגדאד, נבע מעין מים חיים שספק את כל צרכי הבית ואף השקה את צמחי הגן המפא, עד שלפתע פתאום הפסיק לתת את מימיו. יעצו לו חביריו לפנות אל רבה של העיר, רבי יוסף חיים מבגדאד זצ"ל, שהוא בודאי יוכל לעוץ לו עצה טובה.

כשהגיע העשיר לרבי יוסף חיים נענה ואמר, "המעין הפסיק לתת מימיו מאחר ולא ברכתם ברכת ששהכל נהיה בדברו", להודות לה' יתברך שהוא מקור הברכות כן, ממונו הכל, והכל נהיה במאמר פיו, וכן מאנתם בברכה אחרונה "ברכת בורא נפשות".

אם תקפיד מעתה שכל מי שישתה ממי המעין יברך ברכות אלה, ישונו מי המעין לנבע כבתחלה. העשיר קבל על עצמו ותוף מספר ימים התרחש נס גדול, מי המעין שבו כבתחלה בזכות הברכה. (אביי בבל)

ויתהלך חנוף את האלקים ואיננו כי לקח אתו אלקים (ה בד)

כאשר נפגש הרה"ק רבי משה צבי מסאנוראן זיע"א עם הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א בפקדת הקדש של הרה"ק רבי אברהם יהושע העטיל מאפטא זיע"א בעל אוהב ישראל, שאל הרבי מרוזין את רבי משה מסאנוראן, "התאמינו

ההדורה של הצאר, ראשו הסתחרר סביבו ולבו כמעט נדם, הרי אם יעמד מול הצאר כשהוא ערם, אין לך חצפה ועזות גדולה מזו, ואם ישאר במקום עמדו, יצוה הצאר על חיליו לחפש השומר ומצאוהו, אין ספק שלא ישאר עוד בין החיים.

במחזו הבזיקה עצה נבונה להנצל, מיד קפץ מהמים כשהוא ערם, אץ בכל כחו לעבר המרכבה, ונעמד למול הצאר וצעק, "כבוד הקיסר, לך עושים הכל, אפלו כשעומדים ערמים", כשראה זאת הצאר והבין הכל, לא רק שלא נגע בו לרעה, אלא אף העלהו לגדלה על מסירותו למענו.

על פי מעשה זה באר הרבי מרוזין את הפסוקים 'וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו' ויאמר לו איפה' ויאמר וגו' ואירא כי עירם אנכי ואחבא' ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה'.

לכאורה צריך באור, הכי נסתר מהקב"ה מי הגיד לו שעירם הוא, אלא טענת הקב"ה היתה, "מדוע התחבאת כשהיית עירם, היה לך להגלות בכל האמץ והגבורה אלי ולא לחשב הרי אני כלי מלא בושח וכלמה, מלכלך ברפש ובטיט, אלא להדיח לגמרי ממחשבתך את כל מה שהיה עד עתה, מעכשו להתחיל מחדש, להבדיל, כמעשה היהודי אל הצאר.

הפסיר הרבי מרוזין ואמר, "מכאן תוכחת מוסר לכל בני האדם, רצון הקדוש ברוך הוא מאתנו שלא נתבונן אחרונית, אלא להתחיל מחדש ומה שהיה היה". (פניני האוצר פר' וישלח)

בזעת אפיה תאכל לחם עד טובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב (ג יט)

לרגל סעודת ברית מילה, הזדמן הרה"ק רבי יואל מסאטמר זיע"א עם הרה"ק רבי ישעיה מקורסטינר זיע"א לשלחן אחד. הספין שבו חתך רבי ישעיה את החלה לא היתה משחזת פראוי, ועלה לו במאמצים לפרס באמצעותו חתיכת חלה. אמר אז רבי יואל בדרך צחות, "בכך נתקנים אצל הצדיקים הפסוק 'בזעת אפיה תאכל לחם'". (תורת התמים)

פרשת בראשית

מהם אפילו רצון קל להתקרב אל חומת הפרדס. עם שיקום הפרדס מנזקי המטיילים החל המלך לטייל בפרדס השכם והערב, כשהוא נהנה מאוד מניחוחם הערב והמשכר של העצים והפרחים. היה זה בשעת בוקר של אחד הימים כשהמלך טייל להנאתו בפרדס והנה הוא רואה לנגד עיניו יהודי מהלך בפרדס, כאילו אין כאן חומה המונעת את הכניסה לפרדס.

הכח מופלג היה המלך ותיכף בראותו את היהודי בפרדס הוא הבין והשכיל כי לא זו בלבד שאין פניו של היהודי להרע לו או להסיג את גבולו בפרדס, אלא אדרבה, רצונו של היהודי הוא להטיב עמו ולעשות לו נחת רוח. המלך פנה אל היהודי ושאלו: שמה תאמר לי מה מעשיך בפרדס שלי? יתירה מזאת, אמור נא לי כיצד הצלחת להיכנס אל הפרדס והלוא מוקף חומה גבוהה הוא מאוד, וסביבו שורצות חיות טרף מסוכנות המתנפלות על כל הקרב אל החומה!?

השיב היהודי בדחילו ורחימו: אדוני המלך, בנאי אומן ומומחה אנכי, ובמיוחד יודע אני להקים בתי ארזים גבוהים ונישאים. משעברתי ליד הפרדס ראיתי כי נטועים בו עצי ארזים משובחים ביותר, אשר יתאימו לבניית בית מלכות מפואר. ולא הבתי את המלך, החלטתי כי ברצוני לתרום את זמני ולהקדיש את כוחי עבור בניית ארמון זה. ועל אשר שאלת, אדוני המלך, כיצד נכנסתי אל הפרדס המוקף ומוגן כל כך, אתוודה על האמת ואומר כי אף אנכי בעצמי איני יודע מענה לזה, אלא שההשתקקות והרצון שלי הם שנשאו אותי הלום כעל כנפי נשרים ורגלי נעשו קלות כאיילות עד שמצאתי את עצמי עומד בתוך הפרדס.

נשא היהודי חן בעיני המלך, ויצו לעבדיו לעמוד לימינו בבניית הארמון החדש. שקד היהודי על מלאכת הבנייה, בעזרתם של פועלי המלך, עד שלאחר זמן לא רב עמד הארמון על מכוננו ברוב פאר והדר. המלך שמח מאוד עם הארמון החדש והיה מרבה להשתעשע בו ולחשוב מחשבות כיצד יכול הוא להוסיף בו עוד כהנה וכהנה.

חסרון אחד היה בארמון: לא היו זכוכיות בחלונות הגדולים אשר היו פתוחים בו. היהודי שבנה את הארמון סבר כי לפי חוקי האדריכלות יש מהראוי שהחלונות בארמון יהיו גדולים ביותר, כך שאור השמש יוכל להיכנס בהם ולהאיר את הארמון, אלא שזכוכיות בגודל עצום שכזה לא היו בנמצא באזור זה, והובלת זכוכיות ממרחק רביייתה בחזקת כשלון, שכן הזכוכיות לא היו מסוגלות לשרוד את טלטולי הדרך. היו שיעצו למלך לסגור את החלונות בקרשי עץ גדולים, אך המלך כמובן סירב לכך בכל תוקף, באומרו: החלונות נועדו להכניס אור דרכם ולא שיהיו סתומים וחתומים.

ברזל, וראש הנפחים בשלו: מכה עם הפטיש על הסדן ועוסק במלאכתו ללא הרף. עם תום שלשת הימים הבין החסיד כי מאופן זה בו הוא יושב בבית המלאכה, באין אומר ודברים, לא תבוא אליו הישועה. מוכרח הוא לעשות מעשה שיגרום לראש הנפחים לדבר עמו ולשאלו אותו לרצונו.

הביט החסיד כה וכה, ולפתע צדה עינו את אחד מכלי המלאכה היקרים והחשובים שבהם משתמשים בנפחייה. החסיד תפס את הכלי וניפץ אותו בקול רעש גדול על הרצפה. כך, הבין החסיד, יתרגז ראש הנפחים על מעשיו ויהיה מוכרח לפתוח עימו בדברים. ואכן, באותו רגע הביט בו ראש הנפחים וצעק עליו בקול: מה תבקש כאן ומה מעשיך?

החסיד לא התבלבל מהצעקה ותיכף ניגש אל ראש הנפחים ונתן בידו את האגרת של הרה"ק מרוזין. הרצינו פניו של ראש הנפחים והוא קרא את המכתב בעיון. בסיום קריאתו הוא ענה לחסיד: דע לך כי כבר נושעת בס"ד, אולם מבקש אני ממך שתאמר בשמי ל"שראל", היינו להרה"ק מרוזין, שאני מבקשו שלא ישלח לי יותר מכתבים!

המשיך ראש הנפחים ואמר: הנה אספר לך סיפור בתנאי מוחלט שלא תשכח את הסיפור הזה, חס ושלום, כי עמוק הוא מאוד וטובא גניז בגוויה. וכך הוא המעשה:

מעשה במלך אדיר וחזק אשר סמוך לארמונו היה לו פרדס מפואר עם שלל עצי פרי נהדרים אשר פריים נתנו בעתם ועליהם לא נבלו. בפרדס היו פרחים ושושנים מפיצי ריח ענוג, ומעין גדול זרם במרכזו. שמו הטוב של הפרדס יצא למרחקים ורבים באו לטייל בו ולהנות מיופיו.

המטיילים הרבים לא ידעו לשמור על שלמותו ונקיונו של הפרדס וגרמו לנזקים חמורים. היו מהמטיילים שטיפסו על העצים כדי לתלוש פירות, ועל הדרך שברו ענפים ושיחים. הפרחים נדרסו וגם מי המעיין הפכו לעכורים. החליט המלך כי אין הוא יכול להרשות את הדבר ועליו לסגור את הפרדס לביקורי מטיילים.

עבדיו ופועליו של המלך בנו חומה גבוהה שהקיפה את הפרדס מכל עבריו כשהדרך היחידה שנותרה פתוחה לכניסה היה באמצעות פתח צר וקטן שהיה בחדר השינה של המלך. כך היה בטוח המלך שאיש בלעדיו לא ייכנס אל הפרדס ויקלקלנו. חלפו ימים והמלך החל לחשוש שמה כל אותם מטיילים שהיו רגילים לבוא אל הפרדס לא יסכימו לוותר, והם יקפצו על החומה ויכנסו לפרדס.

הזמין איפוא המלך שיביאו אליו ממדינות רחוקות חיות טרף מפחידות, דובים ואריות ושאר מיני טורפים מסוכנים, והוא הקיף את חומת הפרדס בכלובים בהם שוכנו חיות אלה. החיות היו איפוא חומת הגנה טבעית שהרתיעה את המטיילים ומנעה

מסב היה הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממוגלניצא זיע"א, הוא אשר שמו התקדש בפי חסידים להקרא "השרף ממוגלניצא", בסעודת ראש חודש רבתי יחד עם חסידיו ואנשי שלומו. לפתע קם ממושבו אחד החסידים, רבי ברוך מקרמניץ, שהיה בן של קדושים ומיוחס אל הרה"ק רבי מרדכי מקרמניץ זיע"א, וניגש אל השרף כשבידו פתקא דרחמי 'קוויטל', בצירוף פדיון נפש, בו הוא מעתיר ומבקש מהרבי שיפעל עבורו דבר ישועה ורחמים להפקד בזרעא חיא וקיימא ולראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

נטל השרף את הקוויטל בידו והתבונן בו במשך שעה ארוכה כשפניו לוהטות באש קודש. לאחר מכן אורו עיניו של השרף ואמר: שמע בני יקירי, הבה ואספר לך מעשה נפלא אשר היה עם הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א. בוודאי תחפוץ אתה לספר זאת הלאה, ואכן הרשות נתונה בידך, אך אבקשך בכל לשון של בקשה שבבואך לספר זאת, אל תשנה בסיפור זה אפילו קוצו של יוד, כי מעשה זה הוא בדרך סוד ממש, וכל המשנה אות אחת ממעשה זו כאילו דילג אות אחת מספר תורה רח"ל.

ומעשה שהיה כך היה:

אחד מחסידיו של הרה"ק מרוזין זיע"א לא זכה להפקד בבנים זה שנים רבות. לאחר שדרש ברופאים וברפואות הוברר לו כי בדרך הטבע אין לו אפשרות לזכות לזרעא חיא וקיימא. אמנם חסיד זה לא התייאש מן הרחמים והאמין בכוחם של הצדיקים לפעול עבורו ישועות למעלה מדרך הטבע. הוא נסע אל רבו הקדוש מרוזין וביקש את ברכתו להיושע בבני חיי.

האזין הרה"ק מרוזין לבקשת חסידו, ולאחר שהתרהר מעט, הוציא קולמוס וקסת דיו וכתב אגרת שלוחה אל ראש הנפחים של העיר פטרבורג. כשמסר הרה"ק מרוזין את האגרת לחסיד, אמר לו שעל ידי מסירת אגרת זו לראש הנפחים הוא יוכל להיושע א"י"ה, אמנם תנאי קודם למעשה הוא, שאין לו למסור את האגרת לראש הנפחים אלא אם כן ישאל מעמו מה רצונו ממנו.

נסע האיש לפטרבורג ובא אל בית המלאכה של ראש הנפחים כשהוא מקווה ומייחל שראש הנפחים אכן יפנה אליו וישאלנו לרצונו. אלא שלצערו, ראש הנפחים התעלם ממנו לחלוטין. לא פנה אליו בדברים ולא שאל אותו לרצונו. החסיד שידע כי ישועתו תלויה במסירת האגרת לראש הנפחים לא ידע את נפשו מול ההתעלמות המוחלטת מצידו של ראש הנפחים, וככל שניסה להסב את תשומת לבו לכך שהוא נמצא כאן, הדבר לא עלה בידו.

שלשה ימים רצופים שהה האיש בבית המלאכה של ראש הנפחים שאפילו לא חנן אותו במבט. אנשים נכנסו ויצאו, קנו או תקנו חפצי

למרות חכמתו המופלגת של המלך וידיעתו כי היהודי הוא חף מפשע, אולם לאחר שהכלב חרחר בפניו ומת לאחר ששתה את היין שהוגש לו, ולאחר ששר המשקים יחד עם עדים נוספים העידו כי היהודי הוא זה שנתן את היין המורעל עבור המלך, לא נותרה למלך ברירה כי אם לגזור על היהודי גזר דין מוות.

אלא שהמלך לא רצה לבצע בעצמו את גזר הדין והחליט להעביר זאת לאחריותו של מפקד הצבא, האיש שבעבר קיבל את העצה וניצל בזכות היהודי. המלך בסתר לבו רצה שהיהודי יעשה תחבולה כלשהיא כדי להינצל מגזר הדין, ולכן הוא העדיף לא לבצע זאת בעצמו כי אם להעביר את האחריות למפקד, וכך אולי יוכל היהודי להינצל.

הזמין המלך אליו את היהודי ונתן בידו אגרת סגורה כשהוא מצווה אותו ללכת תיכף ומיד אל המפקד ולתת בידו את המכתב. במכתב זה כתב המלך למפקד: "תיכף כאשר יבוא אליך היהודי - תראה בחכמתך כדת מה לעשות עמו, ודי למביך".

כשקרא מפקד הצבא את מכתבו של המלך הוא התמלא ברחמים על היהודי והוא גילה את אזנו בתוכן האגרת וגם ביקש את עצתו: הלא ידעתי בך שאדם חכם ופיקח אתה, דע לך שכך וכך כתב עליך המלך, וחוששני מהמלך שיעניש אותי אם לא אקיים פקודתו, אך גם חלילה לי מלשפוך דם נקיים. נותן אני לך את ההחלטה ותודיעני מה לדעתך עלי לעשות בך.

נענה היהודי ואמר: עצתי לך היא פשוטה ביותר. הלא מתחת לביתך הגדול יש מרתף מרווח. מבקש אני ממך לתת לי להתגורר שם, כשאתה תדאג עבורי לפת במלח ומים במשורה. בד בבד, קח אדם אחד שכבר נתחייב מיתה למלך והתז את ראשו, וכך ייצא השם במלוכה שהרגת אותי, רח"ל, בעוד שבפועל אסתתר במרתף זה.

העצה התקבלה על לב המפקד והיהודי החל להתגורר במרתף כשאישי אינו יודע על קיומו בחיים. ליהודי לא היו דרישות גדולות, ודי היה לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. המפקד בעצמו היה דואג לצרכי היהודי, ואיש בעולם לא ידע כי למעשה היהודי נותר בחיים והוא כלל לא הוצא להורג.

אחרי מספר שנים הגיע צו מלכותי אל ביתו של המפקד ובו מורה לו המלך לעזוב את ביתו למשך זמן ממושך כדי לנהל מלחמה במרחקים עם אחת ממדינות האויב של הממלכה. עם קבלת הצו ירד המפקד אל המרתף שם התחבא היהודי וחזר ושאל אותו שוב: יקירי, תן לי עצה הגונה מה עלי לעשות עכשיו, כי המלך פקד עלי לעזוב את ביתי ולצאת למלחמה שיכולה להימשך גם כמה שנים, ומי יתן לך לאכול ולשתות במשך כל אותו הזמן שלא אהיה כאן? גם לגלות את הסוד, שלמעשה נותרת בחיים, אין באפשרותנו מחשש שהדבר יגיע לאזני המלך וחמתו תבער בו.

המדינות השכנות זוממת לצאת נגדו למלחמה. החליט המלך לשלוח את אחד ממפקדי הצבא לצאת להילחם נגדם בחרב ובחנית. אותו מפקד בהול אחר הממון היה, והדבר נודע לבני אותה מדינה שביקשה להלחם במלך. הללו שלחו אליו שליחים מצוידים בממון רב ושיחדו את המפקד שיתנהל נגדם בתכסיסי מלחמה שגויים ומופרכים, וכך הם יוכלו לנצח אותו ואת חיילותיו. המפקד נפל בפח שהטמינו לו והסכים לקבל את כספי השוחד.

עם תחילת המלחמה, כשניכר היה שהמפקד אינו מתנהל כראוי בשדה הקרב, עלה החשד אצל המלך שדבר מה אירע כאן. לאחר דרישה וחקירה מקפת נודע למלך כי המפקד קיבל שוחד ממדינת האויב כדי להכשיל את עצמו בכוונה תחילה. המפקד שידע על התחקיר שנעשה עליו, הבין כי אחת דתו להמית וחרב חדה כבר מונחת על צווארו, והוא מיהר לפנות לשר היהודי אותו הכיר כחכם לב ואיש תבונות וביקש ממנו לסייע בעדו.

בראות היהודי את מצוקת המפקד הוא נתן לו עצה הוגנת וטענה אותה יוכל לטעון במשפט שייעשה לו. היהודי לימד את המפקד לטעון שכל תוכניתו הייתה להטעות את מדינת האויב ולתת להם תחושה מדומה כאילו הוא אינו הולך להילחם עמהם. כך הם גם יתעצלו במלחמה וברגע האמת יהיה ניתן להביסם בקלות. ואולם מה יוכל לעשות, כשתוכנית זו לא הצליחה.

במשפטו טען זאת המפקד וטענתו התקבלה כצודקת אצל בית הדין הצבאי שהוציאו את משפטו לזכות. מני אותו רגע הפך מפקד הצבא לאוהבו המושבע של היהודי שנתן לו את העצה הנפלאה שהצילה אותו ממוות בטוח. היה בכך משום הקדמת רפואה למכה, שכן ידידות זו של היהודי עם מפקד הצבא עמדה לו בשעת מבחן.

תיכף לאחר שהאיכר הגוי ראה כי היהודי קיבל אצל המלך מעמד בכיר יותר ממנו, החלה קנאתו הנוראה לפעפעע בו כארסו של עכנאי. הוא לא מצא לעצמו מנוחה מהקנאה הקשה כשאול וללא הרף תכנן מזימות ותחבולות כדי להגותו מהמסילה ולהביא למפלתו. במוחו הקודח חשב הגוי מחשבות רעות כיצד יוכל להפטר מהיהודי שנוא נפשו ולרשת את מקומו.

הרעיון שעלה בראשו של הגוי היה נורא: הוא שלשל לידיו של שר המשקים בחצר המלוכה סכום כסף גדול כדי שיכניס רעל מסוכן אל תוך גביע היין שיוגש אל המלך. כשיגיש שר המשקים את הגביע לפני המלך, הוא יאמר למלך שיש לו חשש על היין, כי ריחו אינו טוב ודומה עליו שהיין מורעל בסם המוות. תיכף יתנו את היין בפני אחד הכלבים, וכשיראו שהכלב מת, יידעו כי היה כאן נסיון להרעיל את המלך. בשלב זה יהיה על שר המשקים לומר למלך כי את היין הוא קיבל מהשר היהודי, ונראה שהשר היהודי הוא זה שביקש להתנקש בחיי המלך.

חלפו ימים והמלך שוב מצא אורח לא מוכר בתוך פרדסו. גם הפעם הייתה זו שעת בוקר כשהמלך הסתובב בפרדס וראה מרחוק דמות שאינה מוכרת לו מסתובבת בפרדס. המלך השיש את פעמיו לעבר האיש שנראה היה כאיכר גוי מגושם, וכמעשהו בראשון שאל גם אותו: מה מעשיך בפרדס המלכותי ובאיזה דרך נכנסת הנה, בעוד שהפרדס מוקף בחומה ובחיות טורפות?!

האיכר נענה ואמר למלך: אל תביט אל מראי ותסבור שאיכר המוני אנכי. מומחה אני במלאכת הזגגות ויודע אני להוציא מתחת ידי זכוכיות מפוארות לשם ולתפארת. השמועה הגיעה אל אוזניי שארמון מפואר בנה עבור המלך אלא שאין בו זכוכיות. לפיכך החלטתי לבוא הנה ולהציע את שירותי עבור המלך והארמון. אמדוד עכשיו את גודל החלונות ואכין זכוכיות טובות ומשובחות להשלמת הארמון.

ועל שאלתכם, אדוני המלך, המשיך האיכר ואמר, כיצד נכנסתי הנה, יורשה לי לתמוה על תמיהתכם: הלא חכם מחוכם אנכי, וכי ירחק ממני הדרך להמציא תחבולה מתחכמת כדי להיכנס להפרדס? [והיה ראש הנפחים, תוך כדי סיפורו, מעיר ומפנה את תשומת לבו של החסיד מרוזין: הלא תראו את ההבדל התהומי שיש בין היהודי הבנאי לבין האיכר הזגג: היהודי בענותותו אמר כי גם הוא אינו מבין את האופן שבו הוא נכנס אל הפרדס, אלא שהיה זאת לרוב חשקו והתלהבותו. ואילו האיכר הגוי בגאוותו התרברב שבחכמתו הצליח להיכנס אל הפרדס].

למרות שתשובתו של האיכר הייתה לצנינים בעיני המלך, כאילו חכם הוא יותר ממנו ומכל החכמים שהגנו על הפרדס בחומה הגבוהה ובחיות הטרף שהקיפו את החומה, ואילו הוא טוען שבחכמתו הצליח להיכנס אל הפרדס, עם זאת החליט המלך שלא להעניש את האיכר אלא להשתמש בשירותיו כדי להשלים את הארמון ולהתקין בחלונותיו את הזכוכיות. המלך אמר לעצמו: הלא פתגם נפוץ הוא בפי העם: כשצריך את הגנב, מורידים אותו מעמוד התלייה! אף אנכי זקוק לזגג מומחה, ומה לי לגאוותו ולחוצפתו, כשהוא היחיד שיכול להשלים את הארמון כראוי.

כך היה, והזגג הצליח להתקין את הזכוכיות בחלונות הארמונות. היו אלו זכוכיות צבעוניות ומפוארות, והמלך שמח עליהם עד מאוד, בפרט כשבזה הושלם מלאכת בניית הארמון והמלך יכול היה להתחיל לגור בו. בו ביום שהמלך עשה את חנוכת הבית, עשה המלך משתה גדול ויתן לשני העוסקים במלאכה את שכרם משלם: היהודי התמנה לשר צבא בכיר ואילו האיכר התמנה לשר המחוז. תפקידו של היהודי היה בכיר עשרת מונים משל הגוי, לפי שהוא עשה את עיקר הבניה של הארמון. האיכר הגוי שלא עשה אלא את מלאכת הזיגוג קיבל תפקיד פחות ונחות יותר.

אחר הדברים האלה נודע למלך כי אחת

היהודי נותר בשלוותו ואמר לו: ראשית כל, מבקש אני ממך שתקנה עבורי כמות גדולה של מאכלים ואני אכשיר ואתקן אותם באופן שיוכלו להתקיים כאן במרתף לזמן מרובה. את ככרות הלחם אעשה לצנימים שיוכלים להתקיים אפילו זמן רב, וגם את הדגים והבשר יודע אני לעשן ולשמר לתקופה ארוכה.

זאת ועוד אחרת, הגם שדומה עליך שמלחמה זו תארך זמן רב, דע לך שיש בידי עצה עבורך שהמלחמה כולה לא תתארך יותר משני שבועות. זאת עשה: בכל משך זמן המלחמה אל תסיח דעתך מהמלך, צורת המלך תהא חקוקה תמיד במדעך, וכל רצונך לא יהא אלא לעשות את רצון המלך. אם אתה עושה כן, בוודאי תסתיים המלחמה בהקדם ותחזור משם ללא פגע.

המפקד לא אחר מלהביא אל המרתף את כל המאכלים שביקש היהודי להביא לו, ובכלל זה גם את הבשר והדגים. ויהי תוך כדי שהיהודי עסק במלאכת התקנת הדגים, לפתע הוא מצא בקרב אחד הדגים טבעת זהב משובצת יהלומים שעליה חקוק סימן בית המלוכה.

היהודי ידע תיכף את טיבה של טבעת יקרה זו: היה זה לפני זמן מה כשהמלך נסע באניה המלכותית, כשלפתע נשמטה טבעת זו מעל אצבעו ונפלה אל תוך המים העמוקים. המלך כאב מאוד את אבדן הטבעת, והכריז כי כל מי שימצא את הטבעת יקבל חלק ממלכותו! הבין היהודי כי מציאת הטבעת היא פתח ישועתו בס"ד, ואמר לעצמו: אסור לו לאדם לקחת בעצמו, אלא עליו להמתין לסימן שמיימי בו ינחו אותו ממרומים על צעדיו הבאים.

אכן, כפי שחזה היהודי כן היה. מפקד הצבא סיים את המלחמה במהירות וחזר לביתו שמח ומרוצה. באותם הימים חלם היהודי חלום והנה הוא רואה את דמותו של המלך. מחלום זה הבין היהודי כי זהו הסימן עליו הוא מחכה ומצפה, וכבר הגיעה השעה שעליו לחזור אל המלך.

בפעם הבאה שהמפקד ירד אל המרתף כדי לדרוש בשלומו של היהודי המתחבא ולהביא לו מזון ומחיה, הודיע לו היהודי כי מבקש הוא לפתוח בחיים חדשים במקום אחר, ולכן מבקש הוא לברוח למדינה רחוקה, שם איש לא יכיר אותו וכך יוכל לחיות את חייו בשלום ובשלווה.

לפני צאתו לדרך רכש היהודי לעצמו שלשה דברים חשובים: ספינה קטנה, לבוש של מלח מוליך ספינה, וכובע שיש בו מקום להדלקת נרות והוא מפיץ סביבו אור יקרות. ירד היהודי אל תוך הספינה ונסע סמוך לחוף הים, שם ידע כי בשעה מסוימת עתיד המלך לטייל כהרגלו מדי יום ביומו.

משהתקרב היהודי בספינתו וראה את המלך מרחוק הוא הדליק את כל הנרות בכובעו, ואור חזק ועצום יצא מהספינה. המלך שהבחין בספינה שלח את משרתו להתעניין מה הוא אור זה, אך היהודי השיב להם: אל תפריעו לי בדרכי כיון שאני נוסע אל המלך בשליחות חשובה.

כשהתקרבה הספינה ועליה היהודי אל המלך, קפץ היהודי מהספינה והושיט למלך מכתב מסוגנן ומפואר כתוב על קלף, וכך נאמר בו: ממני לויתן מלך הדגים, הקיסר הגדול השולט במעמקי הים. שלום שלום לך ולכל אשר לך. דע לך כי נוהג אנכי לאכול מדי יום ביומו דג גדול להשביע בו את רעבוני, והנה לפני איזה ימים, כאשר הגישו לפני את הדג למאכלי, פתח הדג את פיו ויאמר: אדוני המלך, אם תשבע לי שלא תאכל אותי - אתן לך מתנה מיוחדת שתהיה לך ממנה תועלת מרובה. נשבעתי לו והדג הוציא מתוך פיו את היהודי הזה אשר עמו אנכי שולח את אגרתיו זו.

ואותו יהודי סיפר לי כי הוא בנה בפרדסך ארמון מפואר מעצי ארזים, וכאשר ביקשתי ממנו שיבנה גם בית עבורי, נענה בשמחה וברצון, ואכן בנה לי בית לתלפיות, הפלא ופלא. אלא שעם סיום הבניין, בראותי כי אין חלונות לארמון, שאלתי על דבר זה, וענה לי שהוא אינו מומחה במלאכת הזגגות, אולם אצל המלך מצוי איכר אחד שידיו רב לו בבניית חלונות, והוא שבנה את החלונות בארמונו, ובשל כך אבקשך כי תואיל לשלוח את האיכר אלי, כדי שהוא יבנה לי את החלונות, ותיכף כאשר יסיים - אחזירנו אליך.

ולאות כי כנים דבריי, סיים הלויתן את מכתבו, הנני מצרף לך בזה את הטבעת שנאבדה ממך במעמקי הים, והיא הגיעה אלי כמלך הדגים.

המלך שלח לקרוא במהירות לאיכר הגוי, הראה לו את מכתבו של הלויתן, וללא שהות דחף אותו אל המים, באומרו: לך ותבנה את החלונות בארמונו של מלך הדגים, ובוודאי הוא יתן לך שכרך משלם.

כשסיים ראש הנפחים את סיפורו המופלא באזני החסיד שנשלח אליו מהרה"ק רבי ישראל מרוזין, הוא אמר בנעימה: כשם שאותו יהודי הייתה לו ישועה ולאותו איכר גוי שונא ישראל הייתה מפלה, כך גם אתה תזכה להישועה בכל הנצרך לך, בני חיי ומזוני. תוך כדי דיבורו פנה השרף ממגולניצא אל רבי ברוך מקרעמניץ שביקש ממנו ישועה ויאמר לו: השומע אתה, ברוך, כך גם אצלך תבוא הישועה. ואכן בסיעתא דשמא זכה רבי ברוך זה להישועה ולהפקד בבנים חיים וקיימים.

על הפסוקים (בראשית א כא - כב): 'וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִם הַגְּדֹלִים וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם וְאֶת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם לְמִינֵיהֶם וַיִּבְרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. וַיִּבְרָא אֶת־הַיָּם אֱלֹהִים לְאִמֹר פָּרוּ וְרָבוּ וּמָלְאוּ אֶת הַמַּיִם בְּיַמִּים וְהָעוֹף יִרָב בְּאֶרֶץ, דָּרְשׁוּ חֲז"ל בְּמִסְכַּת בַּבָּא בְּתָרָא (ע"ד): שֶׁהָלוֹא הַתַּיִם בְּכָל־כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הֵם וּמְדוּעַ פִּרְטָם הַכְּתוּב בְּפָנֵי עֲצָמָם, וְעַל כִּרְחֹךְ שְׂכוּנַת הַכְּתוּב לְבָרִיּוֹת גְּדוּלוֹת וּמִיּוֹחָדוֹת שְׂאִינָם כְּשֶׁאֵר 'נֶפֶשׁ הַחַיָּה' שְׂבִיִּם וְעַל כֵּן הוֹזְכְּרוּ בְּפָנֵי עֲצָמָם, וְנִחְלָקוּ לְהֵלֵךְ מֵהֶם בְּרִיּוֹת אֵלּוּ. הִקָּא תַרְגְּמִימוּ - כֵּאֵן בְּבַבֵּל פִּירְשׁוּ שֶׁהֵם אֶרְזֵילֵי דִימָא - רֵאמִיִּם שְׂבִיִּם, שְׂגוּדִלִּים מְאֹד בְּגוּפָם.

ואילו רבי יוחנן אָמַר, זֶה לְוִיתָן זָכַר הַדּוּמָה לְנֶחֱשׁ שֶׁהוּא זָקוּף כְּבָרִית, וְלְוִיתָן נִקְבָה הַדּוּמָה לְנֶחֱשׁ עֲקֻלְתוֹן - שֶׁהוּא מִתְעַקֵּל וּמִסּוּבָב אֶת כָּל הָעוֹלָם, שִׂמְחָתָם אֹרְכָם מִנְאֵם הַכְּתוּב בְּפָנֵי עֲצָמָם. נִקְרָא 'בְּרִיחַ' לְפִי שִׂמְקִיף וּמִסּוּבָב אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוּ כְּבָרִיחַ [מִלְשׁוֹן מְבָרִיחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה (שְׂמוֹת כו כח)], וְלוִיתָן נִקְבָה נִקְרָא 'עֲקֻלְתוֹן' לְפִי שִׂמְתְּעַקֵּל סָבִיב כָּל הָעוֹלָם בְּאוּרְכּוֹ. וְרָאָה עוֹד בְּמִצְוֹדוֹת דוֹד וּבְרַד"ק (יִשְׁעִיָּה שֵׁם) שִׁפְרִישׁוּ שְׁלוִיתָן נִקְבָה מְרֹב גּוֹדְלוֹ וְאוּרְכּוֹ מִעַקֵּל עֲצָמוֹ בְּמִקּוּמוֹת מֵהֵימָּן. וּמֵבִיא רַבִּי יוֹחָנָן רֵאִיָּה לְדַבְּרֵי, שְׁנֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה כז א) 'בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד ה' בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה וְגו'' עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בְּרִחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עֲקֻלְתוֹן וְהָרַג אֶת הַתַּיִם אֲשֶׁר בִּימֵם.

אָמַר רַב יְהוֹדָה אָמַר רַב, כָּל מָה שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמָא, זָכַר וְנִקְבָה בְּרָאָם, וְאִף לְוִיתָן נֶחֱשׁ בְּרִיחַ וְלְוִיתָן נֶחֱשׁ עֲקֻלְתוֹן זָכַר וְנִקְבָה בְּרָאָם, וְאֶלְמָלֵי וְנִקְרָא זֶה לְזָה וְהִיוּ פְרִים וְרִבִּים, הִיוּ מְחַרְבִּין כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוּ מִחַמַּת רִיבּוּי וְלִדּוֹתֵיהֶם הַגְּדוּלִּים. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, סִירַס אֶת הַזָּכָר שֶׁלֹּא יוּכַל לְהוֹלִיד וְלִדּוֹת, וְהָרַג אֶת הַנְּקֵבָה וּמְלַחָה לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. שְׁנֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה שֵׁם) 'בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד ה' בְּחַרְבּוֹ וְגו'' עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בְּרִחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עֲקֻלְתוֹן וְהָרַג אֶת הַתַּיִם אֲשֶׁר בִּימֵם, וְהִנֵּה שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנֵי, שִׁבְחָתִיִּלָּה כְּתַב 'פִּקּוּד' שֶׁהוּא לְשׁוֹן עֵתִיד, וְלֵאחֲרָי מִכֵּן כְּתַב 'וְהָרַג' שִׁמְשֻׁמְעוֹתוֹ לְשׁוֹן עֵבֶר, וְעַל כִּרְחֹךְ כּוֹוֹנַת הַכְּתוּב שִׁיפְקוּד ה' בְּחַרְבּוֹ הַקְּשָׁה עַל לְוִיתָן זָכַר לְעֵתִיד לְבָא, כְּאִשֶׁר עָשָׂה לְנִקְבַת הַלְוִיתָן שֶׁהָרַג אוֹתָהּ לֵאחֲרָ בְּרִיאָתָהּ.

ומבואר מדברי חז"ל הללו, שאם היו נשארים שניים מהלויתן, הם היו מחריבים את כל העולם כולו. נמצא שבמה שהרג הקב"ה אחד מהם, על ידי זה נשאר קיום לעולם. אילולא זאת, היה העולם נחרב כפשוטו. יוצא איפוא שהלויתן היחיד, דווקא במה שהוא יחיד, במה שהוא בודד כפי שהוא, הוא מסמל את העובדה שהעולם קיים ולא נחרב.

משל למה הדבר דומה: הלויתן כמוהו כפצצת אטום. שוו בנפשכם, אם היו הלויתנים חיים, בכל פעם שהיה 'הוריקן' 'צונאמי', היה נוחת גם לויתן אחד על אותה מדינה מוצפת ומוכה, והמדינה הייתה נחרבת ונהרסת עד היסוד. לכן אין לויתנים, ונשאר רק לויתן אחד שכל יום צריך למאכלו דג ענק... והוא מסמל במהותו את העובדה שהעולם קיים ולא נחרב.

כתב הרה"ק העטרת ישועה זיע"א (סליחות של ערב ראש השנה): 'שברת ראשי תנינים על המים'. דהנה אמרו חז"ל מים איקרי תורה (ב"ק ז). והתורה היא עץ חיים למחזיקים בה. והאות הראשונה של תיבת ת'נינים' והאות האחרונה הם אותיות מ"ת, והקב"ה שבר את הצירוף להיות לנו חיים ארוכים על ידי התורה. וזה פירוש 'שברת ראשי תנינים' היינו אותיות מ"ת, 'על המים', על ידי התורה הנקראת מים.

מלוך יקירן ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הִתָּא חֲזָה־תָּא

חֲזָה־תָּא דְאִזְרִייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מרכבה לשכינה

התורה? אלא שבגודל מעלתם ראו בכל אבר ואבר שבגופם את הענין הרוחני הטמון בו ובכך הבינו והשיגו כנגד איזו מצוה הוא מכוון, וזה מה שאמר המדרש (ב"ר פצ"ה) על אברהם אבינו: 'מהיכן למד אברהם את התורה רבן שמעון אומר נעשו שתי כליותיו כשתי כדים של מים והיו נובעות תורה וכו' רבי לוי אמר מעצמו למד תורה, היינו שהשכיל בגופו בפנימיות הדבר ובכך הבין ולמד את התורה וכנאמר 'מבשרי אחזה אלוה' (איוב יט כו), ומסיבה זו אמרו חז"ל (ב"ר פמ"ז): 'האבות הן הן המרכבה, כיון שהשכילו בגופם להבין שאינו רק בשר ודם הנראה לעינים רק נברא בצלם ומכוון כנגד תרי"ג מצוות התורה שהם תלויים בשמו הגדול יתברך.

האדם מקבל את חיותו מקיום אחת ממצוות התורה שהיא ונותנה אחד הם, כי גוף האדם מכוון כנגד דברים עליונים וכפי שהאריך בזה בזוה"ק בהרבה מקומות.

ובתיקוני זוהר (בהקדמה) משמע שבשם הוי"ה תלויין כל המצוות שהרי כתב שם עה"פ 'זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו), 'זה שמי' יחד עם 'וה' בגימ' שס"ה ו'זכרי' יחד עם 'וה' בגימ' רמ"ח. הרי שהמצוות שהם כמנין אברין של האדם קשורות ודבוקות בשמו יתברך והוא בעצם מה שאמרנו (ראה זוה"ק ח"ג עג.) 'קובה אורייתא וישראל חד'.

ואצל האבות הקדושים מצינו שקיימו כל התורה כולה לפני שניתנה, ומנין ידעו את

וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְם אֱלֹקִים
בָּרָא אֹתוֹ (א כז).

ששת ימים ברא ה' את השמים ואת הארץ, בהם נבראו כל תולדותיהם, הדומם והצומח, וכל החיות והעופות, אך המעולה שבנבראים הוא האדם. האדם הוא מלשון 'אדמה לעליון' ובבריאתו נאמר 'ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו' (בראשית א כז), ואמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ד) 'חביב אדם שנברא בצלם, ויש להבין ענינו.

בתוה"ק נתן לנו השי"ת תרי"ג מצוות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכגופו של אדם בו יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ואין זו משוואה בעלמא אלא שכל אבר שבגוף

מִילְתָּא דְפִלְיָא

בטעם שמזכירים 'ציאת מצרים' בקידוש של שבת קודש

ל טוב ולמוטב, וכשאדם מקיים מצוה או פועל מעשה טוב הוא מגביר ומוסיף כוח בנפשו להמשיך בדרכו הטובה, וכן להיפך ח"ו בבחינת הרע, ולא דוקא רע ממש אלא אפי' מותרות שנוהג בהם האדם מולידות כח הרע בנפשו. נמצא שהכל תלוי באדם בראשית עבודתו אם מטה ליבו לטובה לצד התורה והקדושה שאז ישלימו בעדו מן השמים ותהיה נשמתו נמשכת מאליה אל מקור האמת והטוב.

ונראה להסמיך לזה את פירושו הנודע של הבעש"ט על הפסוק ה' צלך' (תהלים קכו ה), שהשי"ת הוא כמו הצל של האדם שנע לפי תנועותיו, וכן הוא בעבודת השי"ת שבמדה שבה נוהג אדם בעולם התחתון כן נוהג עמו השי"ת. ובהן שבשעה שמתאמץ אדם להטות ליבו אל הטוב ולחזור בתשובה כן בודאי אף השי"ת יטה ידו לקבלו בתשובה ולפתוח לו שערי טהרה.

ובאמת ענין זה שורשו מבואר כבר בזוה"ק (ח"ג צב): 'בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר נש עביד עובדא לתתא כדקא יאות הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא, עביד בר נש חסד בעלמא אתער חסד לעילא'. ובאור הדברים שבמעשים התחתונים מתעורר כעין זה למעלה, ובשעה שאדם נוהג כראוי הוא מוסיף כח ותעצומות כלפי מעלה המסייעים בידו להשלים חלקו, להתקרב ולבוא בהיכל ה' ביתר שאת.

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם (ב, א).

בסדר הקידוש של ליל שבת אנו אומרים 'תחילה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים', פירוש נחמד אמר על כך רבי נפתלי מראפשיץ זלה"ה בספרו זרע קודש (בא): הנה כשמתחיל האדם ליכנס בשערי הקדושה פעמים מתבונן הוא בעצמו כיצד מלא הוא חטאים עוונות ופשעים, ועל כן מרגיש שאינו ראוי לבוא בשער המלך ואף נוטה לחשוב שבודאי לא יעלה הדבר בידו, אך עכ"ז אל לאדם לייאש עצמו אלא יזכור את יציאת מצרים ויתבונן כיצד היו בני ישראל משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה ואע"פ כן גאלם הקב"ה בחסדו והוציאם והכניסם בשערי קדושה ונתן להם את התורה, ובודאי גם בכל דור ודור הבא ליטהר מסייעים אותו ובדרך שירצה לילך יוליכו אותו מן השמים.

וכבר אמרו חז"ל (ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"ה): 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', ופירושו בספ"ק (אור פני משה פ' ואתחנן, וראה תפארת שלמה פ' ויחי) ש'אומרים לו' מכוון כלפי מעלה, שבאם מתחיל אדם במצוה ונושא ליבו להתקרב אל השי"ת, משמים אומרים לו 'גמור' ומסייעים בידו להשלים את המלאכה אף במה שלמעלה מכוחותיו ואף שאינו ראוי ואינו כדאי.

ובאוה"ח הק' (בראשית מט ג) כתב שכידוע באדם יש ב' כוחות

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חטא האדמה וחטא אדם הראשון

טעמם אחד, אבל כיון שנכנסה בהם גאווה על שיזכו לתקן החטא הקדום, ממילא נפלו ממדרגתם ולא עלתה בידם, וזהו שמסיים הכתוב שם 'וישאוהו במוט בשנים', שהגיעו לידי התנשאות ועל ידי כן 'במוט בשנים', שחזרו העץ והפרי להיות 'בשנים' בשני טעמים, שאין טעמם שווה.

מצות אתרוג תיקון לחטא האדמה

יש להוסיף ולומר שזהו טעם מצות אתרוג, שכן אמרו (סוכה לה). שהאתרוג טעם פריו ועצו שוים, והוא לרמז שבכוח מצוה זו אפשר לתקן את חטא האדמה, שיחזור טעם העץ להיות כטעם הפרי, ובזה יובן לשון הכתוב 'ולקחתם לכם ביום הראשון', ודרשו חז"ל (תנחומא אמור כב) שהוא ראשון לחשבון עוונות, היינו שבכוח מצוה זו אפשר לתקן את החטא הראשון הקדום. וזהו שרמזו 'אתרג' ראשי תיבות 'אל תבואני רגל גאוה', כי אי אפשר לבוא אל התיקון כראוי אם לא על ידי זהירות מהגאווה, כי על ידי הגאווה אפשר לאבד את כל התיקון, כמו שנכשלו המרגלים בהתנשאותם והפסידו מדרגתם כנ"ל.

האדם לחטוא מחמת יצרו הרע, בקשה להסיר מעליו גודל הקטרוג, ולכן הקדימה היא לחטוא תחילה, כדי שמתוך כך יתלו גם את חטאי האדם בפגם האדמה אשר לוקח ממנה, ותולים את הקלקלה במקולקלת ולא בנשמה הרוחנית חלק אלוך ממעל, נמצא שהיה חטאה במסירות נפש בבחינת גדולה עבירה לשמה.

כיון שכל חטא האדמה לא היה אלא בעבורנו, על כן מוטל עלינו לתקן חטאה, ומיד בבואנו אל ארץ ישראל נאמר (ויקרא יט כג) 'ונטעתם כל עץ מאכל', שנעסוק בנטיעה הראויה, ונתקן את יסוד האדמה שיהיו כל הנטיעות מצמיחות 'כל עץ מאכל', שיהיה 'כל עץ' בבחינת 'מאכל', לא הפרי לבדו, אלא טעם עצו ופריו יהיו שוים, ובזה תחזור הארץ למדרגתה הראשונה.

המרגלים בקשו לתקן חטא האדמה

וזה היה ענין המרגלים, בבואם לארץ ישראל בקשו לתקן את חטא האדמה, ולהשיבה על מדרגתה הראשונה להיות טעם העץ כטעם הפרי, ולכן לקחו עמם 'זמורה ואשכול ענבים אחד', רמז שבקשו להשוות את הזמורה אל הענבים שיהיה

ארויה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך (ג'ז). בענין חטאה של האדמה ששינתה ממצותה והוציאה עצים שאין טעמם שווה לטעם הפרי, כתב בשל"ה הקדוש (בראשית תורה אור) שהיות טעם העץ כטעם הפרי מורה על מדרגה גבוהה, שיהיה הגוף שווה אל הנפש וגם הוא מקודש ומסייע אל הנפש שהיא קודש קדשים, וכיון שצפתה הארץ שעתידים לעמוד רשעים בעולם, העלימה גם היא מדרגתה והצמיחה עצים שאין להם טעם, והוא מורה שיהיה הגוף מרוחק מן הקדושה.

אמנם דבר זה גרם להחטיא את אדם וחוה, וזו היתה טענתו של הנחש לחוה, כי עץ הדעת היתה בו מעלה על פני שאר העצים שהיה טעם עצו כטעם פריו, ולכן טען הנחש ואמר 'מאילן הזה אכל וברא העולם', ואילו היה טעם כל העצים כטעם הפירות, לא היתה שום מעלה בעץ הדעת, ולא היה כוח בנחש להחטיא את חוה.

האדמה חטאה כדי ללמד זכות על האדם

כתב הרה"ק בעל אוהב ישראל ע"ה (בראשית ד"ה ויאמר) שעיקר כוונת האדמה לטובה היתה, בראותה שעתיד

אבותינו הקדושים תיקנו חטא אדם הראשון

הינם לתיקון חטאו של אדם הראשון, כי אברהם אבינו תיקן תפילת שחרית שהיא תיקון לחטא עבודה זרה, כי זמנה עם הנץ החמה בשעה שכל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחווים לחמה (ברכות ז). ויצחק אבינו שנעקד על גבי המזבח בזמן המנחה (זוהר ויצא קסד:), תיקן להתפלל באותו הזמן תפילת מנחה. ויעקב אבינו תיקן להתפלל תפילת ערבית בלילה, ויש בכך תיקון לחטא גילוי עריות של אדם הראשון, כי בלילה הוא הזמן שבני אדם נכשלים בגילוי עריות.

תיקונו של אדם הראשון בשינוי שם ומעשה ומקום

והנה קיימא לן (ר"ה טז:), שינוי השם, שינוי מעשה ושינוי מקום, מקרעים גזר דינו של אדם, לפיכך תיקון חטאו של אדם הראשון היה אף הוא בדרכים אלו, כמובא בזוהר הקדוש (רע"מ בהר שם) שאצל אברהם אבינו היה שינוי השם, ואצל יצחק אבינו היה שינוי מקום, ואצל יעקב אבינו היה שינוי מעשה.

תיקן את חטא גילוי עריות בכך שלקח את לאה ורחל, ובירר את ניצוצות הקדושה שהיו מעורבים אצל לבן מחטאו של אדם.

האבות קבלו עליהם ד' מיתות בית דין

ובפני דוד להחיד"א (ויצא אות יד) כתב, שהאבות הקדושים קבלו עליהם ד' מיתות בית דין לתקן חטא אדם הראשון, כי עונש עבודה זרה בסקילה, והאילילים עצמם טעונים שריפה, כמו שכתוב (דברים ז כה) 'ופסילי אלהיהם תשרפון באש', ואצל אברהם אבינו התקיימו שריפה וסקילה, בכך שהשליכו אותו מרחוק לתוך כבשן האש. יצחק אבינו תיקן שפיכות דמים שעונשה בהרג, ופשט צוארו על גבי המזבח להיות נשחט בסכין. ויעקב אבינו היה מסוכן לטבוע בנהר בבורחו מפני עשו, ובכך תיקן גילוי עריות כי הבא על אשת איש מיתתו בחנק.

טעם לתפילות שתקנו האבות הקדושים

כך גם שלוש התפילות שתיקנו האבות

ויצו ה' אלקים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל. ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות (ב טז-יז). בענין חטאו של אדם הראשון מבואר בזוהר הקדוש (רע"מ בהר קיא:), שהיה נכלל בו ג' עבירות החמורות. ויש לבאר, שכיון שהמרה את פי ה' ואכל מן העץ יש בכך משום עבודה זרה, וגם שייך אצלו שפיכות דמים כי בסיבתו נגזרה מיתה על כל באי העולם, וכיון שבחטאו נפלו נשמות קדושות ונתערבו בין הקליפות, הרי זה כעין תולדה של גילוי עריות.

האבות הקדושים תקנו חטאו של אדם הראשון

והנה אחרי שנכשל אדם הראשון בג' עבירות החמורות, היה התיקון שלו על ידי ג' אבות הקדושים, כמבואר בזוהר הקדוש (שם) אברהם אבינו שיבר את הצלמים של אביו תרח, וכפר בעבודה זרה בפרהסיא ובמסירתו נפש, ועל ידי זה תיקן חטא עבודה זרה של אדם הראשון. יצחק אבינו פשט צווארו במסירות נפש לשם שמים, ותיקן בכך ענין שפיכות דמים. ויעקב אבינו

קדש עצמך במותר לך - יסוד לתורה ומצוות

מיד שתמה יתרו על מעשי משה נחלש משה ממדרגתו, ולא היה בו כוח להגביה את בני ישראל אליו, ולכן הוצרך למנות שופטים לעם שיסייעו לו בעבודתו, אבל כדי שלא יקרה שוב דבר זה שיפריע אותו יתרו מדביקותו שילח אותו לארצו, כדי שלא יוסיף לשאול שאלות ולהפריע לו מהנהגתו.

זהו אפוא תמצית הוויכוח בין יתרו למשה רבינו ע"ה. ניתן לומר כי כדבר הזה מתדיינים הנשמה והגוף ומתווכחים מי יגבר, האם הנשמה שרוצה יראת שמים, הנשמה שרוצה לעמוד ליד משה רבינו ולהתעלות למדרגות רמות ונשגבות, או שמא הגוף שלא מבין, שחושב שלעמוד כל היום במדרגה כזאת זה מסכנות, שמגיע בתואנות שונות כי קשה הדבר ואינו בר השגה. אם כן מה יעשה האדם ויחיה. העצה היחידה היא, לעשות פשרה בין הגוף לנשמה.

התורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף

אך לפי דברי הרב מקו"ז גלוב נוכל להבין, אכן יסוד היסודות של אדם שרוצה להגיע שכל השאיפות שלו יהיו לשם שמים - יעסוק בתורה, אדם שלומד מתקיים בו 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', שהתורה משיבה את הנפש שתשכון יחד עם הגוף, זה כוחה של התורה שהיא ממעטת בגוף של האדם, ומחברת את הגוף עם הנשמה. הכיצד פועלת התורה בגופו של אדם, ע"י שנוהג בדרך התורה ומקדש עצמו במותר לו - לא לדבר דבר שלא צריך, אם אתה לא יודע אם הדיבור הזה טוב או לא - מנע עצמך. יהיה קשה פעם ראשונה ושניה, אבל אחר כך כשמתרגלים כבר אפשר להימנע. כן הדבר בקדושת העיניים - לא לראות מה שלא צריך. לקדש את עצמו ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, כפי שכתב בתיקוני הזוהר (דף ד:): 'זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו) 'שמי' עם י"ה זה שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה זה רמ"ח, זה שמו של הקב"ה בתוך האדם ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שבכל מצוה שמקיים זוכה להשראת השכינה באיבר שכנגד המצוה. וכשמקדש את עצמו ממעט כוח הגוף ומקדשו ואז יכול הגוף לשכון יחד עם הנשמה, או אז זוכה להשראת השכינה שהיא שמו של הקב"ה הן בנשמתו והן בגופו.

הגדול בעבודת ה' שמי שאוכל יותר מדאי מהמותר, סופו לאכול גם מהאסור, אם כן יכול הוא לפתות אותה גם באיסור עצמו.

הדרך לזכות לתורה היא 'קדש עצמך במותר לך'

ממשיך הרב מקו"ז גלוב לבאר בזה את דברי המדרש (שמו"ר כח א) 'לקחת מתנות באדם' (תהלים סח יט), שהתורה ניתנה במקח ובמתנה, ולכאורה קשה, מה שייך מקח בתורה, מה יכול האדם לתת לקדוש ברוך הוא בעד התורה. ונראה, שזה עניין 'קדש עצמך במותר לך', שהוא משל האדם כי אינו חייב בכך, ולפי מה שהאדם מקדש עצמו במותר לו כך זוכה לתורה.

ויכוח הנשמה והגוף כויכוח משה רבינו ויתרו

בדבריו יש לפרש כיצד ניתן לחבר בין הנשמה לבין הגוף, מהו החיבור שיכול להיות ביניהם, הם הרי כמו שנים שמסוכסכים ביניהם וצריך לעשות ביניהם פשרה.

פשרה זו שבין הנשמה לגוף ניתן להבין באמצעות הויכוח שהיה בין משה רבינו לחותנו יתרו (שמות יח טז-יח), יתרו אומר למשה רבינו, 'מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב וגו' נבול תבול גם אתה גם העם הזה'. שמעתי ממנו 'אבי ע"ה בשם המקובלים, מה היה הוויכוח בין יתרו למשה רבינו. כי משה רבינו רצה להרים את בני ישראל למדרגה גבוהה מאוד שיהיו כמותו, כמו שכתוב (שם יט יד) 'וירד משה מן ההר אל העם', כי רצה להעלות אותם למדרגה גבוהה שכל העם יעמדו עליו מן הבוקר עד הערב ויקבלו קדושה ממנו, וכך יהיו במדרגה כמותו. וכך ביאר בעל תשואות חן זלה"ה שמשה רבינו רצה להגביה את בני ישראל למעלה מן הטבע שיזכו למדרגה גבוהה בזכותו, ולכן היה שופט אותם בעצמו כדי לקרבם אליו. אך יתרו שהיה גוי וכומר לעבודה זרה לא הבין את זה, ואמר, מסכנים הם, כל היום עומדים.

משה רבינו רצה שיהיו במדרגה כמותו, יתרו כל הזמן מנסה לשכנעו להוריד מרצון זה ולא לעשות כך, זה יותר מדי בשבילם, זה כבד עליהם. ואכן

והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן. ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל (ג א-ב).

אומר הרב מקו"ז גלוב ע"ה בספרו ארץ צבי (בראשית תרפ"ז ד"ה והנחש), שכאשר בא הנחש לפתות את חוה לאכול מעץ הדעת, אמר לה, הקב"ה אמר לכם 'לא תאכלו מכל עץ הגן'. אומרת לו חוה, לא, הקב"ה אמר 'מפרי עץ הגן נאכל' ורק מעץ הדעת טוב ורע לא נאכל.

שואל הרב מקו"ז גלוב ע"ה, למה הנחש אמר דברים לא נכונים, הרי הוא יודע שהקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן אכל תאכל ורק מעץ הדעת לא לאכול, אם רוצה לשכנע אותה לאכול, יכול לומר לה מיד, שהסיבה שהקב"ה אמר לכם לא לאכול מעץ הדעת היא, כי אם תאכלו תהיו כאלוקים יודעי טוב ורע ולכן לא רצה הקב"ה שתאכלו מזה. למה לו כל הדיון המיותר לכאורה.

כששמע הנחש שאינם מקדים המותר הבין שיוכל להחטיאם

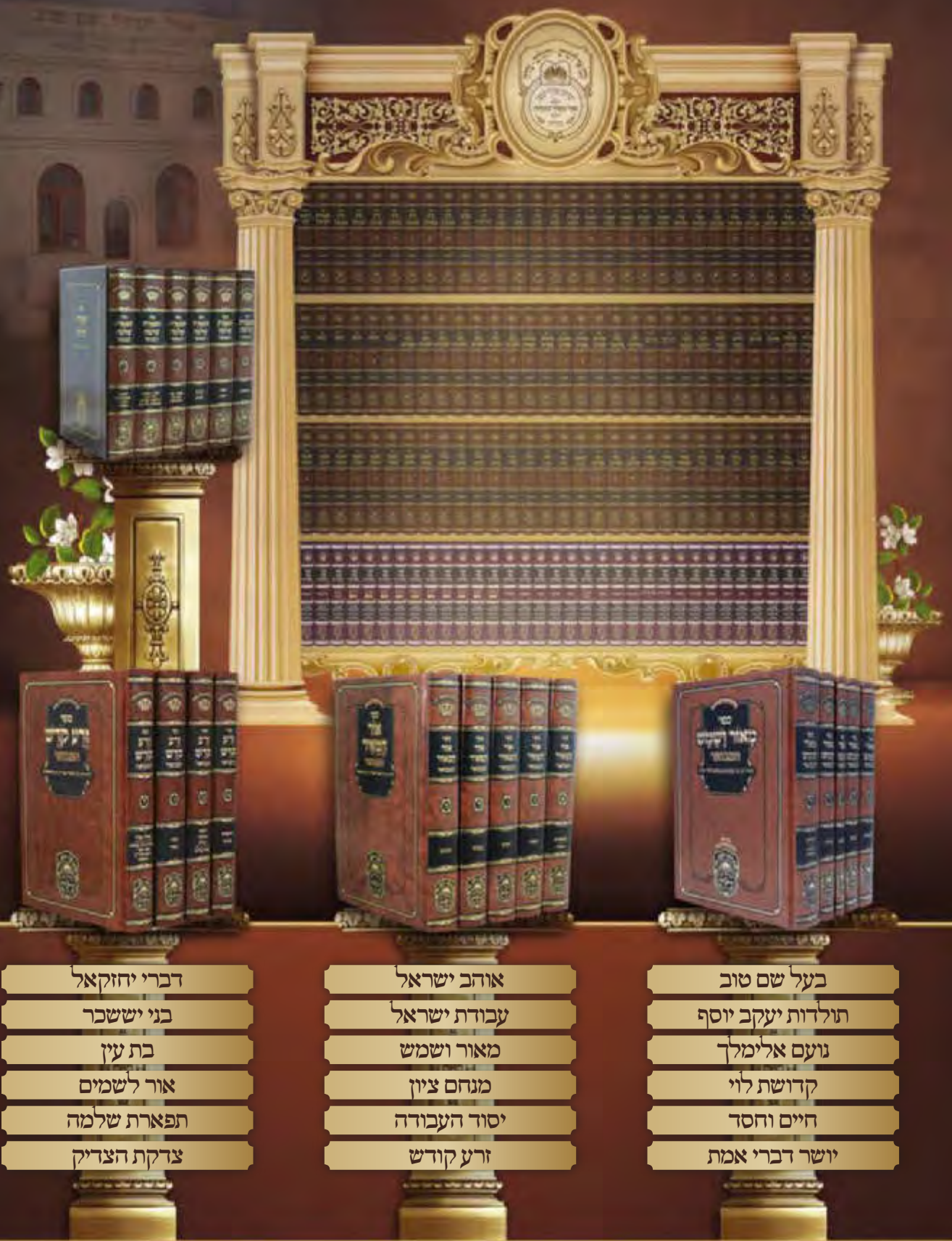
אלא, כשהנחש בא לפתות את חוה חיפש נקודת תורפה שבה הוא יכול לתפוס אותה, הוא ידע טוב, כי אם יגיד לה תאכלי מעץ הדעת, היא לא תשמע לו. כמו שאם היצר הרע יגיד לאדם אל תתפלל, הוא הרי לא ישמע לו, הוא רק אומר לו תתפלל מאוחר וכדומה.

ולכן בא וחקר אצלה בעניין שאר אילנות הגן, ברגע ששמע שהיא אומרת 'מכל עץ הגן נאכל' הבין הנחש כי לא מכירה את המושג 'קדש עצמך במותר לך', באמרה כי הקב"ה אמר מכל פרי עץ הגן נאכל, הרי כשהיו בגן היו כל היום יושבים על התורה ועל העבודה, לאכול מפריה ולשבוע מטובה, וכי מה יש לאדם הראשון לעשות כל היום, מלאכי השרת צולים לו בשר ומסנגים לו יין (סנהדרין נט:), כל העולם שירת את אדם הראשון, מה נותר להם לעשות במשך כל היום - אכלו מהפירות.

אבל זאת הרגיש הנחש בדברי האשה כי אין אצלם מושג של קדש עצמך במותר לך, בעץ הדעת אנחנו לא נוגעים, אבל מפירות העצים האחרים אנחנו אוכלים. כשאמרה לו ככה, שלא מקפידה למעט באכילה גם במותר, היא לא יודעת את היסוד

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים נעיצוב ועימוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומזופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com